

Lithuanian American Council,
5600 S. Claremont Ave.
Chicago IL 60636-1039

SECOND CLASS USPS 157-580
THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXXII 1997 DECEMBER - GRUODŽIO 9 Nr. 47
LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS

MARTYNO MAŽVYDO "KATEKIZMO" REIKŠMĖ LIETUVIŲ KULTŪRAI

Valdas Adamkus

Kiekvienos tautos kultūros istorijoje yra viena ar kelios svarbios, simbolinės tapusios datos. Lietuva iš pradžių – nuo XIII amžiaus – pasirodo Europos istorijoje kaip politiškai aktyvi valstybė, savo administracinėms reikmėms naudojusi lotynų, senąją slavų bei vokiečių rašto kalbas. Tačiau tautinės kultūros brandos etapas paprastai siejamas su tuo momentu, kai sakinę tradiciją papildė ir ima keisti rašytas bei spausdintas žodis. Šiuo metu žinomi ankstyviausi rankraščiai lietuvių kalba datuojami XVI a. pradžia, o pirmoji spausdinta knyga lietuvių kalba yra 1547 m. (Karaliaučiuje) Kionigsberge išleistas Martyno Mažvydo "Katekizmas".

Kuo reikšmingas šis įvykis, jei žiūrėsime platesnėje perspektyvoje? Juk greta lietuvių gyvenusios tautos – lenkai, rusai, vokiečiai – tuo metu jau turėjo turtingas rašytinio žodžio tradicijas. Atsakymų būtų ne vienas. Pirmiausia, kai žiūri į šio reiškimo priežastis, įdomus pats įvairių kultūrų susikryžavimas: "Katekizme" susikerta senosios, dar pagoniškos Lietuvos tikėjimai su krikščionyste, katalikybe su protestantizmu, lenkiškos įtakos su vokiškomis, politinės in-

tencijos ir kultūriniai siekiai. Šia prasme "Katekizmas" yra įdomus ir kaimyninių tautų kultūros tradicijoms, kurios sąlygojo jo atsiradimą.

Antra vertus, pirmosios knygos pasirodymas lietuvių kalba – tai lietuvių kultūros apsisprendimo aktas orientuotis ne į Rytus, o į Vakarų Europą, perimant lotynišką abėcėlę ir išjungiant į šios rašto tradicijos erdvę. Politiniai sprendimai buvo padaryti jau anksčiau, priimant Krikštą. Galų gale, lietuviškos knygos pasirodymas – tai apsisprendimas kurti savitą lietuvių kultūrą, neišstipstant lenkų ar vokiečių įtakose.

Šie apsisprendimai labai svarbūs, kai kalbame apie nedidelės tautos išlikimo, savarankiškos egzistencijos galimybes. Lietuviams pirmoji knyga buvo tapusi ypač svarbiu simboliu, priešinantis įvairioms okupacijoms, tame tarpe atsispiriant ir sovietinei ideologijai, nes pirmoji knyga teigė tautinės kultūros istorijos gylį bei tęstinumą, tautos teisę spręsti savo likimą.

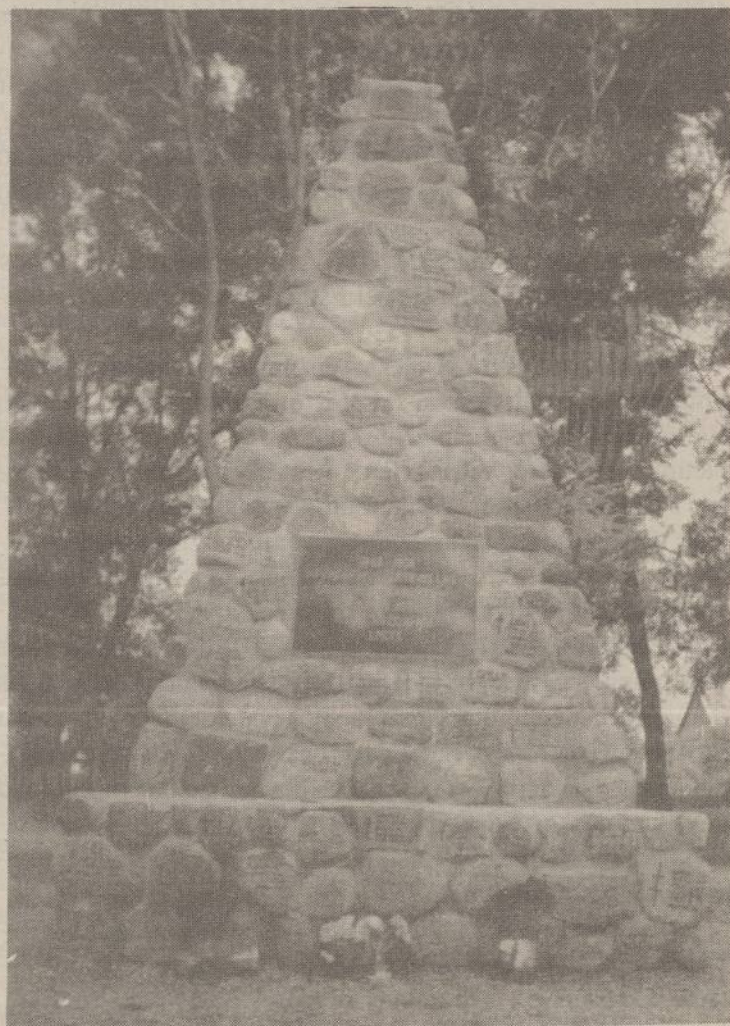
Mažvydo "Katekizmo" išleidimo paminėjimas yra gera proga prisiminti lietuvių, gyvenusių Rytų Prūsijoje, vaidmenį lietuvių kultūros istorijoje. XVIII a. čia gana

plačiai išsirutuliojo kultūrinė lietuvių veikla: leidžiamos religinio turinio knygos, renkama tautosaka, rengiamos gramatikos, žodynai ir t.t. Čia buvo parašytas lietuvių literatūros šedevras Kristijono Donelaičio "Metai" (1758-1765). XIX amžiuje, spaudos draudimo laikais čia vėl pradėtos spausdinti lietuviškos knygos: iš pradžių daugiausia religinio, bet vėliau ir pasaulietiško turinio. Susiformavo knygnešių organizacijos, kurias persekiojo rusų žandarai. Šis pasipriešinimas, pradžioje greičiau religinio negu patriotinio pobūdžio, atlieka esminį vaidmenį: maištas prieš rusus ne tik plečiasi ir populiarėja, bet ir įpratina lietuvius matyti raštą, kuris parašytas sava kalba, ir tapatinti jį su lotyniškais rašmenimis. Netrukus tai tampa lietuvių kultūros europietiško simbolio.

1883 m. Tilžėje išeina "Aušra" – pirmas periodinis patriotinio pasaulietiško turinio leidinys lietuvių kalba. Faktiškai tai yra oficiali istorinė data, žyminti lietuvių tautos atgimimo pradžią.

Taigi, lietuvių tautinis ir kultūrinis atgimimas prasideda būtent čia, kur kryžiuojasi protestantiškos ir katalikiškos kultūros. Tai rodo, kad konfesiniai skirtumai nebuvo kliūtis lietuvių dialogui ir bendrai veiklai.

Mažvydo "Katekizmas" ir kiti jo raštai yra ypatingai svarbus senosios lietuvių kalbos paminklas. Todėl jie yra nuolatinis baltistikos specialistų tyrinėjimų objektas. Greta to, šiuose tekstuose sau medžiagos randa etnografai, religijų istorijos specialistai. Eiliuotos "Katekizmo" prattarmės, giesmės tyrinėjamos istorinės poetikos požiūriu. Pagaliau šiandien Martyno Mažvydo figūra ir darbai, kartu su Donelaičio "Metais", yra tapę Rytų Prūsiją – lietuvių kultūrai beveik išnykusį kraštą – primenančiais paminklais.

Paminklas sovietų okupacijos aukų atminimui Marijampolėje. Ant akmenų užrašytos žuvusių pavardės ir vietovių pavadinimai

PAGERBTAS POETAS A. NYKA-NILIŪNAS

Gruodžio 1 d. Lietuvos ambasadoje Vašingtone Kauno Vytauto Didžiojo Universiteto garbės daktaro insignijas žymiam JAV lietuvių poetui Alfonsui Nykai-Niliūnui įteikė VDU rektorius Vytautas Kaminskas.

Rašytojas Kazys Almenas pristatė A. Nyką-Niliūną, kaip plačiai žinomą kūrėją, darbštą literatūros kritiką, vertėją. VDU rektorius V. Kaminskas susirinkusiems perskaitė VDU Senato nutarimą dėl garbės daktaro vardo

suteikimo p. A. Nykai-Niliūnui ir pasidžiaugė, kad tiek daug lietuvių literatūrai nusipelnęs žmogus papildys iškilų universiteto garbės daktarų draugiją. Naujasis Kauno Vytauto Didžiojo Universiteto garbės daktaras buvo iškilmingai apgaubtas toga.

A. Nyką-Niliūną pasveikino Lietuvos ambasadorius JAV Stasys Sakalauskas, poeto žmona, draugai, ambasados darbuotojai.

Lietuvos ambasados Vašingtone spaudos skyrius

LIETUVA IŠRINKTA JT KOMISIJOS NARE

(LR misijos pranešimas)

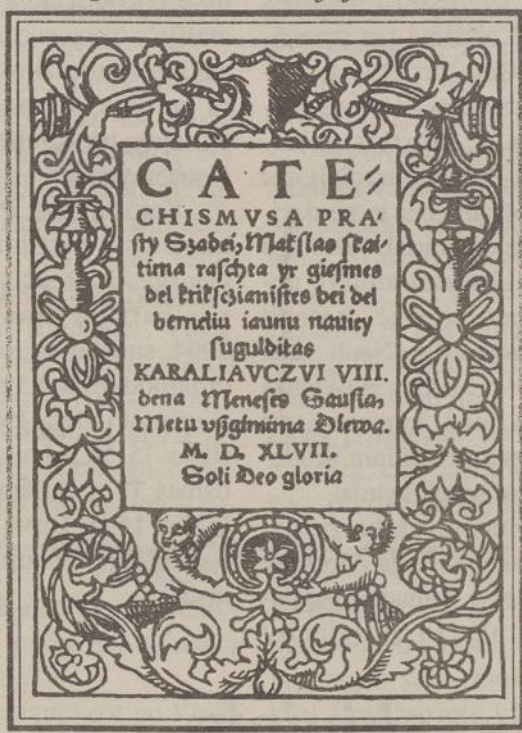
Niujorkas. Lapkričio 24 d., įvykus rinkimams JT Generalinėje Asamblėjoje, Lietuvos Respublika buvo išrinkta JT Tarptautinės prekybos teisės komisijos nare. Ši komisija koordinuoja tarptautinės prekybos teisės harmonizacijos bei unifikacijos procesus, teikia reikalingą teisinę pagalbą valstybių ruošiamiems įstatymams komercijos srityje bei ruošia komercinės teisės specialistus.

Lietuva, už kurios kandidatūrą balsavo 133 iš 164

valstybių, balsų skaičiumi aplenkė regioninės grupės varžoves: Vengriją, Rumuniją bei Čekiją, surinkusias atitinkamai 111, 110 bei 106 balsus.

Komisijos narėmis šešerių metų laikotarpiui taip pat buvo išrinktos: Italija, Ispanija, Austrija, Vengrija, Rumunija, JAV, Burkina Faso, Kenija, Sudanas, Uganda, Fidži, Indija, Iranas, Tailandas, Argentina, Urugvajus, Kolumbija, Hondūras bei Paragvajus.

LR Nuolatinė misija prie Jungtinių Tautų

LIETUVA, ŽENGIANTI Į XXI-ĄJĮ AMŽIŲ

Valdas Adamkus: rinkimų programa

Laisvas žmogus
Atvira visuomenė
Stipri valstybė

Į XXI amžių Lietuva žengia, kildama pilnaverčiam gyvenimui. Noriu jai padėti, siūlydamas ryžtingą valsty-

bės reformą. Jos atramos: žmogaus pilietiškumas, laisvė ir atsakomybė, atvira visuomenė ir demokratinė valstybės sankloda, grįsta įstatymo viršenybe. Lietuvoje turi išivyrauti iš privačios iniciatyvos gimstanti gerovė bei

socialinis teisingumas. Lietuva turi tapti lygių galimybių kraštu kiekvienam jo žmogui.

Dirbsime kartu ir sugrąžinsime pasitikėjimą savo valstybe.

(Nukelta į 4 psl.)

Girdėta iš Vilniaus

• **KVIETIMAS Į VAŠINGTONĄ.** Lietuvos Prezidentas Algirdas Brazauskas gavo Jungtinių Amerikos Valstijų Prezidento Bill Clinton kvietimą kitų metų sausio 16 d. Vašingtone pasirašyti JAV ir Baltijos valstybių Partnerystės chartiją. "Tai bus istorinis įvykis, kuris ne tik pažymės ilgalaičius draugystės ryšius tarp lietuvių ir Amerikos žmonių, bet ir suteiks tvirtą pagrindą mūsų santykiams kitame šimtmetyje. Kadangi šiomet minime 75-ąsias metines, kai JAV pripažino Lietuvą, manau, kad nėra geresnės formos tokiam svarbiam dokumentui pasirašyti", - rašoma B.Clinton laiške A.Brazauskui. Oficialius kvietimus atvykti į Vašingtoną gavo ir Latvijos Prezidentas Guntis Ulmanis bei Estijos vadovas Lennart Meri (Lennart Meri).

• **EUROPOS SAJUNGA.** Visoms narystės Europos Sąjungoje siekiančioms valstybėms turi būti bendras derybų startas. Tokią rekomendacinio pobūdžio Europos Sąjungos plėtimo rezoliuciją vakar priėmė Briuselyje posėdžiavę Europos Parlamento nariai. Tačiau Europos Sąjungos komisaras H. Van den Brukas, atsakydamas į Lietuvos žiniasklaidos atstovų klausimą, sakė, jog Europos Komisija savo rekomendacijas išsakė ir jų Liuksemburge keisti neketina.

• **SUSITIKIMAI.** Gruodžio 8-10 dienomis Rusijos Federalinio susirinkimo kvietimu Maskvoje lankysis Lietuvos Seimo parlamentinių ryšių su Rusijos Federacija grupės nariai Povilas Gylys, Mečys Laurinkus, Nikolajus Medvedevas, Kazimiera Prunskienė. Delegacijai vadovaus Seimo pirmininko pavaduotojas Arvydas Vidžiūnas. Numatytas Lietuvos parlamentarų susitikimas su Rusijos užsienio reikalų ministro pavaduotoju A.Avdejevu.

• **ATMETĖ KALTINIMUS.** Prezidentas Algirdas Brazauskas pareiškė esąs nustebintas dėl kai kurių teiginių Vytauto Landsbergio atsiminimų knygoje "Lūžis prie Baltijos". Eltai perduotame atvirame laiške Lietuvos piliečiams A. Brazauskas nurodė: "V.Landsbergis vadina mane Maskvos vietininku ir kaltina keliomis baisiausiomis nuodėmėmis: nenoru siekti nepriklausomybės, valdžios troškimu ir suokalbais su Maskva." A.Brazauskas priminė, kad LSSR Aukščiausioji Taryba, kurios Prezidiumo pirmininku jam yra tekę būti, įteisino Lietuvos valstybės simbolius - vėliavą, himną, kalbą. Lietuvos įstatymų viršenybę. 1990 metų vasario 7 dieną Molotovo-Ribentropo paktas buvo įvertintas kaip niekinis. A.Brazauskas rašo: "Keista, kad taip įvairiai V.Landsbergis vertina KGB darbuotojų veiksmus. Kai skleidžiama informacija apie knygos autoriaus bendradarbiavimą, netgi teisiškai neišnagrinėjus, tai pripažįstama šmeižtu. Tačiau pats autorius platina KGB prasimanymus apie kitus."

• **SPAUDA.** Praėjusiais metais Lietuvoje buvo leidžiami 443 laikraščiai. Tuo tarpu pirmaisiais nepriklausomybės atgavimo metais jų buvo 324. Nors leidžiamų laikraščių pavadinimų ir padaugėjo, tačiau bent 2,5 karto sumažėjo bendras visų leidžiamų laikraščių tiražas.

• **NETEKTYS.** Gruodžio 6 d. Vilniaus Antakalnio kapinėse palaidotas vienas žymiausių dabarties lietuvių dailininkų Vytautas Kazimieras Jonynas. Grafikas, skulptorius, vitražų kūrėjas mirė gruodžio 4 dieną Vilniuje, eidamas devyniasdešimt pirmuosius metus.

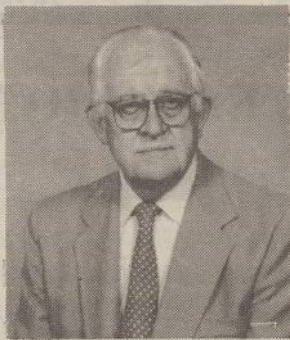
Spalio mėnesį Vašingtone mirė paskutinysis grafų Platerių dinastijos, apie 200 metų gyvenusios Lietuvoje, atstovas - 84 metų Aleksandras Plateris. Grafo palaikus žmona ketina kitą pavasarį parvežti į Lietuvą. Velionio valia cinkuotas karsas su jo kūnu amžinam poilsui bus padėtas kriptoje po Švėkšnos bažnyčios didžiuoju altoriumi šalia kitų trijų karstų. Viename jų ilsisi grafo Adomo Platerio, Aleksandro senelio, kitame - Stepono Platerio, jo prosenelio, palaikai.

• **BANKROTAI.** "Lietuvos rytas" rašo, kad artimiausiu metu per Lietuvą gali nusiristi draudimo bendrovių bankrotų banga. Specialistai mano, kad draudimo bendrovių griūtis būtų panaši į bankų krizę, kilusią prieš kelerius metus. Tokia grėsmė iškilo po to, kai nauja Muitinės departamento vadovybė bei Valstybės saugumo departamentas atskleidė daugybę atvejų, kai tranzitu per Lietuvą turėję keliauti spiritas ir kitos prekės likdavo šalyje. Už firmas, vežusias kontrabandinį spiritą ir alkoholinius gėrimus, laidavo nemažai šalies draudimo bendrovių, kurios išpareigojo, kad šios prekės būtų išgabentos iš Lietuvos. Bendrovės, laidavusios už kontrabandininkus, privalo valstybės biudžetui sumokėti didžiules sumas. Dėl to bankrotas gali grėsti daugiau nei 70-čiai draudimo bendrovių.

• **SPROGIMAI.** Naktį iš gruodžio 4-tos į 5-ąją sprogiškai sudrebino Panevėžio ir Šiaulių 2 policijos komisariatų pastatus. Šiomet Šiaulių policija sprogdinama jau ketvirtą kartą, o pasikėsinimas Panevėžyje - pirmasis nusikaltėlių bandymas po ilgesnio laiko parodyti savo galią policijai. (ELTA, AGEP)

Iš visur – apie viską

PRANCŪZAI NEPASIDUODA

Algirdas Pužauskas

Neseniai pasibaigęs Prancūzijos sunkvežimių vairuotojų streikas dar kartą įrodė, kad prancūzai, siekdami savo tikslų, nesiskaito su savo kaimynais ir sąjungininkais. Prancūzijos vairuotojų sąjunga, turinti 340,000 narių, pareikalavo trumpesnių darbo valandų ir didesnių atlyginimų. Jie užblokavo didesnius kelius, pastatė barikadas prie degalinių ir degalų gamybos įmonių. Degalinės tuoj pritrūko kuro. Darbininkai negalėjo pasiekti darboviečių, streikas palietė kaimyninių šalių pervežimus.

Panašūs streikai pakenkė kitoms Europos Sąjungos šalims jau trečią sykį per praėjusius penkerius metus. Prancūzų vairuotojai išsiderėjo ryškų darbo sąlygų parerinimą, pensijų ir atlyginimų priedus. Šis streikas buvo pirmasis nuo to laiko, kai vadovavimą Vyriausybei perėmė socialistų partija, kurios vadovas - Lionel Jospin. Jis transporto ministru pakvietė komunistų partijos veikėją Jean-Claude Gayssot. Dėl padarytų nuostolių protestavo britai, vokiečiai, ispanai, italai ir olandai. Vairuotojų iškovoti priedai sieks apie 20 %. Vyriausybė pažadėjo juos patenkinti, nors niekas nežino, iš kur bus gauta lėšų.

Ta proga Europos spauda nemažai rašė apie savotišką prancūzų charakterio bruožą. Kiekvienas normalus prancūzas laiko save šiek tiek iškilnesniu už kitus. Sakoma, kad Prancūzijos draugai ir sąjungininkai jau pripratę prie tos laikysenos. Jie net pašiepia savo bičiulius prancūzus, kad jie kultūringesni, mėgsta skaniai pavalgyti, kad jų istorija, jų laimėjimai, net jų revoliucijos buvusios "aukštesnio laipsnio". Prancūzai su tuo

sutinka.

Lapkričio 14-16 dienomis Vietnamo sostinėje Hanojuje įvyko buvusių prancūzų kolonijų vadovų suvažiavimas. Vietnamo vyriausybė išpuošė, išdailino miestą, pamokė savo milicijos valdininkus ir viešbučių tarnautojus šiek tiek prancūziškai susikalbėti. Sakoma, kad Vietnamas dar yra apie pusę milijono žmonių, kurie kalba prancūziškai. Išeina savaitinis žurnalas prancūzų kalba. Jis rašė, kad komunistų herojui Ho šį Minui (Ho Chi Minh) prancūzų kalba ir kultūra turėjusi didelę įtaką. Jis net mirties patalę prašęs, kad jam pagrotų prancūzų filmų aktorius ir dainininkas Maurice Chevalier dainų plokšteles. Kai kurie vietnamiečiai tvirtina, kad tam Vietnamo komunistų vadui, kurio vardu pervardintas buvęs Saigonas, artimiausi prancūziški žodžiai buvo "liberte, egalite, fraternite", o viso kito jis išmokęs iš Markso, iš Kinijos ir iš Kominterno.

Prancūziškai kalbančių suvažiavimas paskelbė "Hanojaus deklaraciją", kurioje siūloma nepasiduoti vienai anglų-amerikiečių kultūrai, vienai kalbai. Iš 50 valstybių suvažiavę atstovai geriausiai suprato Prancūzijos prezidento minimą "cooperation economique", laukdami, kad turtingosios prancūziškai kabančios šalys sušels mažiau pasiturinčias, atsilikusias Trečiojo pasaulio šalis. Stebotojai išžiūri Prancūzijos susirūpinimą dėl vis augančios pasaulyje anglosaksų politinės įtakos. Keičiama net prancūzų švietimo programa, skiriamas didesnis dėmesys geografijos ir istorijos pamokoms, tautinėms tradicijoms ir papročiams bei jų perdavimui jaunajai kartai. Priešingu atveju, kils kitų kultūrų dominavimo grėsmė. Rašomi nauji vadovėliai. Nauji vėjai pučia ir prancūzų mokytojų seminaruose, kur rengiami patriotizmu ir tautiniu išdidumu persiėmę mokytojai.

Savitus rūpesčius pergyveną Kanada. Kada Albertoje posėdžiavo Kanados angliškai kalbančių provincijų

premjerai, suvažiavimą boikotavo prancūziškai kalbančio Kvebeko premjeras Lucien Bouchard. Jis rugsėjo 28 d. išskrido į Paryžių su trim savo vyriausybės ministrais. Premjeras Bouchard yra buvęs Kanados ambasadoriumi Prancūzijoje. Jo ministrai penkias dienas tarėsi su atitinkamais Prancūzijos ministrais. Kvebeko vyriausybė neslepia, kad ateinančiais metais, jei separatistams pavyks laimėti provincijos rinkimus, vėl bus skelbiamas referendumas, kviečiantis balsuoti už Kvebeko atsiskyrimą nuo Kanados federacijos ir nepriklausomos valstybės įsteigimą. Šitoks pasiūlymas vos vos nelaimėjo 1995 rinkimuose.

Šiomet sukanka 30 metų, kai Kvebeke lankėsi tuometinis Prancūzijos prezidentas Charles de Gaulle. 1967 liepos mėnesį jis, baigdamas kalbą Montrealyje, sušuko: "Vive le Quebec libre!" (Tegyvuoją laisvas Kvebekas). Nuo tos dienos Prancūzijoje veikia nemažas būrys įtakingų Kvebeko suvereniteto, atsisiskyrimo nuo Kanados šalininkų. Jų tarpe dabartinis Prancūzijos prezidentas J. Chirac, buvęs prezidentas Georges Pompidou.

Kvebeko mieste atidengiant Charles de Gaulle statytą paminklą, kalbą pasakė 9 metus buvęs de Gaulle gynybos ministras, 81 metų amžiaus Pierre Messmer, degolininkų pirmininkas Philippe Seguin ir kiti aukšti svečiai, kuriuos Kanados federalistai pravardžiuoja "Kvebeko mafija". Tarp svečių buvo ir aukštas Prancūzijos komunistų veikėjas Francis Wurtz, agitavęs už Kvebeko nepriklausomybę.

Kaip žinoma, Prancūzijos komunistų partijos vadovas Georges Marchais, vadovavęs partijai nuo 1972 iki 1994, sunkiai sirgo. Jis, kandidatuodamas į Prancūzijos prezidento vietą 1981 m., surinko 15 % balsų. Mirė, būdamas 77 metų amžiaus lapkričio 16 d. Buvo laikomas paskutiniu Europos "stalinistu".

Keliais sakiniiais

• Šveicarijos spauda paskelbė, kad bankuose ieškant holokauste žuvusių Europos žydų sąskaitų, Ciuriche buvo rastas senas Vladimiro Ulijanovo, idėjusio į banką 8 dolerių ir 80 centų, indėlis. Bankas patvirtino, kad tai garsiojo komunistų imperijos vado

Lenino idėti pinigai.

• Belgijoje NATO centras paskelbė, kad naujų narių (Lenkijos, Čekijos ir Vengrijos) priėmimas į šią organizaciją per 10 metų kainuos apie 1.5 milijardo dolerių. Tai daug mažiau negu Pentagono skelbiami spėjimai.

• Apeidamas Rusijos parlamentą, prezidentas B. Jelcinas paskelbė dekretą, kuris leidžia visoje Rusijoje miestuose ir miesteliuose pirkti ir parduoti žemės sklypus.

(Nukelta į 3 psl.)

Redaktoriaus skiltis

KAVOS "REZISTENTAI"

Dauguma žmonių kartkartėmis susimąsto apie tai, kokie patys reikšmingiausi jų gyvenimo momentai. Gyvenusieji ramiai, demokratiškame pasaulyje gal prisimena skautiškos jaunystės dienas, keliones į idomias vietas, pirmuosius profesinio pasirengimo ar mokslinio laipsnio diplomus. Kai kuriems giliausiai širdyje pasiliko pirmosios savarankiško darbo dienos arba visiškai asmeninio pobūdžio dalykai. Tų, kurie augo priespaudoje, daugelis prisiminimų yra neatskiriama nuo spygliuotos vielos įvaizdžio ir kerzinių kareiviškų batų tvaiko. Žinotai viena: "Nelzia!" (Negalima!)

Tačiau būna įvykių, kurie sukrečia visą tautą, kurie visam gyvenimui pasilieka greta pačių reikšmingiausių pergyvenimų. Mano kartos žmonėms epochinės reikšmės įvykiu tapo Lietuvos atgimimas. Nors ir labai pavėluotai atėjęs. Juk užaugo dvi kartos, laisvės nemačiusios. Priespaudos pabaiga!

Tų dienų nuotaikos neįmanoma aprašyti. Tai reikia tik pačiam išgyventi. Ne keršto troškime, o tik reikalavome: "Atėjūnai, eikit lauk iš Lietuvos! Čia – mūsų žemė nuo amžių, čia mes patys savo reikalus spręsimė!" Tūkstančių tūkstančiai tiesė vienas kitam rankas, vienas kitam įkvėpdami tikėjimą, kad ir tokiu – taikiu, dainuojančio sukilimo būdu bus galima iškovoti laisvę. Ar daug pasaulyje tautų, kurios gali pasakyti, kad taikiu būdu privertė išsinešdinti pačią galingiausią karo mašiną?

Tačiau tuoj pat po Kovo 11-osios prasidėjo su šiuo pakilimu nebesuderinami dalykai. Prasidėjo aiškinimasis, kuris toje kovoje – labiausiai nusipelnęs. Ir tiesiog nežinia iš kur tų "nusipelnusių", nors ir niekada nematytų jokiuose reikšmingesniuose darbuose, atsirado ganėtinai daug. Jų išraiška bylojo ne apie dvasinį pakilimą, o apie žemas, savanaudiškas užma-

čias. Stumdydamiesi alkūnėmis ir lipdami vienas kitam ant kulnų, jie brovėsi į visokiausių valdžios įstaigų kabinetus. Atsivėrusioje laisvėje jie matė tik vieną dalyką – puikią progą įlįsti į valdžią.

Daugybės tų, kurie šią dieną įsitaisė visokių ministerijų, apskričių ir savivaldybių kabinetuose, niekas niekada nėra matęs jokiam, net pačiame pasyviausiame pasipriešinime okupantams. Net tada, kai tūkstančiai ėjo į "Baltijos" arba "Europos" kelią, gana nemaža dalis lindėjo pakampiuose, baugščiai žvalgydamiesi, kada susirinkusius užpuls smogikai iš mašinų su užrašais "Liūdi" (rus. – žmonės). Nemaža šiandieninių viršininkėlių, net gana aukštus postus užimančių, tada atvirai šaipėsi iš "dainuojančios revoliucijos".

Tačiau kaip dabar pateisinsi savo viršininkavimą? Kodėl manai, kad turi teisę komanduoti valstybei, kurios atkūrimu netikėjai, kurios tau net nereikėjo, nes ne taip jau blogai buvai įsitaisęs?

Pasirodo, per tuos pereinančiojo laikotarpio metus, nustumdami nuoširdžiai tikėjusius dvasiniu Lietuvos atsinaujinimu, net atvirai pasityčiodami iš kovotojų (rezistentų), viršininkėliais tapo ... "kavos rezistentai". Vienas kitam pritardami, jie dėsto istorijėles, kaip jau prieš kelio metų priklausė kažkokiems slaptiems būreliams, kuriuose prie kavos puodelio iki užsimiršimo diskutuodavo literatūros ir filosofijos temomis, ugdė save, mokėsi šnekėti svetimomis kalbomis, domėjosi bankininkyste ir laisvąją verslininkyste. "Barteriai" ir "lizingai", "marketingai" ir "menedžmentai" – jų žodynas.

Jokie KGB-istai jais nesidomėjo. Žinojo, kad imperijai – nepavojingi. Suprato, kad ši žiurkių veislė netruks sukelti sumaištį, apjuodins laisvės idealus.

Anais senais laikais, dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą, Varšuva ir Vilnius garsėjo savo vagimis. Esu kadaise skaitęs tokį apsakymėlį, kuriame kalbama maždaug taip: "Ką kuriame mieste vyko vagių suvažiavimas. Kuomet nustatytu laiku vagių delegatai susirinko, atlikus registraciją, visi pasigedo Vilniaus delegacijos. Kadangi vilniečiai buvo laikomi jų profesijos aukštesnio sluoksnio atstovais, tai pirmininkaujantis nerimo ir vis į laikrodį žiūrėjo. Praėjo dešimt minučių – vilniečių nebuvo, praėjo dvidešimt minučių – vilniečių vis dar nebuvo. Paskui pirmininkaujantis staiga šūktelėjo: "Vilniečiai jau yra! Mano laikrodžio nebėra!"

Ir tuo metu buvo jų organizacijos. Nors jos "mafija" dar nesivadino, tačiau turėjo savo nuostatas, kurių privalėjo laikytis:

1. Nevok pavogto! Reiškia, vagis negalėjo kito vagies apvogti. 2. Nevok iš savo kaimynų! (Ir vilkai iš greta esančio kaimo avių nepjauna.) Tai jau savisaugos nuostata.

• Čilės prezidentas Eduardo Frei paskelbė, kad pasitraukiantį Čilės kariuomenės vadą generolą Augusto Pinochet pakeis generolas Ricardo Izurieta, turįs gerą vardą ir "švarių rankų" reputaciją.

• Izraelyje iš pareigų buvo priverstas pasitraukti premjero Netanjahu kabineto štabo viršininkas Avigdor Lieberman, gimęs Sovietų Sąjungoje. Jis buvo įtartas kyšininkavimu.

• Jungtinių Tautų inspektoriai, kurie ieško Irake slap- tų ginklų fabrikų, įtaria, kad Irako saugumas iš anksto sužino, kur inspektoriai vyks. Spėjama, kad inspektorių tarpe yra šnipų arba viešbučiuose, kuriuose gyvena inspektoriai, pilna mikrofonų, kurie registruoja inspektorių pasitarimus.

• Palestiniečių vadas okupuotame Vakarų krante atmetė Izraelio pažadą pasitraukti iš 6 procentų dabar Izraelio kariuomenės užimtų žemių.

Juozas Žygas

NET ČIGONAS, ARKLĮ PAVOGĘS, BALNO NEREIKALAUJA

Ir žmonių santykiuose yra visokių rašytų ir nerašytų nuostatų. Primityvios tautelės savo tarpusaviuose santykiuose vadovaujasi papročiais, kurie atstoja įstatymus. Tarptautiniai valstybių santykiai yra tvarkomi pagal visuotinai pripažintas normas arba tarpvalstybines sutartis. Vakarų pasaulyje, į kurį dabar ir Rusija braunasi, nors nenoromis, bet geografiniu požiūriu europinę jos dalį reikėtų įskaityti. Tačiau ji nenori visuotinai pripažintos tvarkos laikytis. Kalbant apie teisę, tai Rusija yra labai toli nuo Vakaruose turimos teisės sąvokos. Net tarptautiniuose santykiuose ji bando vadovautis savąja teisės samprata. SSRS iškaba buvo pakeista į Rusiją. Tokiu būdu ji atsisakė nuo visokios atsakomybės, už sovietinės santvarkos padarytas skolas, žalą, materialinius nuostolius, išplėstus archyvus, meno vertybes arba milijonų žmonių sužalojimus darbo stovyklose bei kalėjimuose. Į tuos klausimus pateikiamas paprastas jų atsakymas: "Tai ne mes padarėme!"

Bet SSRS grobis – tai jau jų! Vagies rankos visuomet – kito kišenėje. Tokiu būdu Rusija neatsisako nuo Japonijai priklaususių salėlių, kurias užgrobė paskutiniąją karo savaitę. Neatsisako nuo Karelijos, Petsamo, Karaliaučiaus ir šiaurinės Rytprūsių dalies, kuri buvo pavesta SSRS laikinam administravimui. Tai,

kas buvo SSRS karo grobis, dabar automatiškai tapo Rusijos grobio dalimi.

Tokia pat padėtis yra ir su Lietuvos ambasdomis Paryžiuje ir Romoje, iš kurių jie nežada išsikraustyti. Deja, Lietuvos diplomatai nesako jiems aiškiai. Kuomet Rusija siūlo nepuolimo sutartis, tai reikėtų jiems aiškiai pasakyti: "Kaip mes galime jums tikėti, kuomet mūsų ambasadas dar esate užėmę?"

Kuomet su jais yra per daug mandagiai kalbama, tai jie labai įsidrąsina ir suįžūlėja. Buvo prieita net iki to, kad jie už ambasadų pastatus jau reikalauja "išpirkos". Rusijos ambasadorius Lietuvai Konstantinas Mozelis pasakė, jog Rusija, prieš sprendama diplomatinių atstovybių grąžinimo Lietuvai klausimus, pirmiausia reikalauja išskirti deramą plotą jos ambasada ir konsulatams (Vilnius, spalio 31 d., BNS pranešimas).

Matote, kaip su jais reikia kalbėti. Mūsų diplomatai tik prašo, kad grąžintų užgrobtus pastatus, o jie reikalauja, kad jiems būtų duoti papildomi žemės plotai. Ir tik tuomet jie "spręs diplomatinį atstovybių grąžinimo klausimą". Vilniuje Rusija turi didžiulį trijų aukštų pastatą su dideliu plotu žemės ir tvenkiniu.

Net čigonas nesakytų: "Jeigu norite atgauti arklį, tai man turite duoti kailinius ir paltų lašinių!"

Iš visur – apie viską

(Atkelta iš 2 psl.)

J. Arafatas primena, kad Izraelis iki šiol jau turėjo būti pasitraukęs iš 30 % teritorijos, bet dar nė kiek nepajudėjo nuo to laiko, kai premjeru tapo dabartinis B. Netanyahu, kuris ėmė kelti palestiniečiams visokius reikalavimus.

• Ateinančių metų gruodžio mėn. Venecueloje bus prezidento rinkimai. Dar nežinia, ar kandidatuos dabartinis prezidentas – 81 metų Rafael Caldera. Šiuo metu rinkimams jau rengiasi Chacao miesto merė Irene Saez. Ji buvo ne tik Venecuelos gražiausia mergina, bet 1981 m. laimėjo ir "Miss Universe" titulą. Ji yra baigusi universitete politinius mokslus, puiki kalbėtoja. Iki šiol nepriklauso jokiai politinei partijai. Socialistų krikščionių centro partija jau pareiškė, kad ji būtų mielai priimta į šios partijos eiles, jei tik panorėtų.

• Statistikos mėgėjai paskelbė, kad žuvus princesei Dianai, trys didžiosios JAV televizijos stotys savo programose paskyrė jai tą savaitę 197 minutes laiko, o Motinai Teresei – 16 minučių.

• Buvusi Sovietų Sąjunga savo povandeninių laivų radioaktyvias atliekas tiesiog skandindavo Šiaurės jūroje. Taip buvo daroma iki pat 1990 m. Norvegija ir Japonija pasiūlė Rusijai lėšų, kurios būtų panaudotos rusų laivyno bazių valymui, tinkamam laivų branduolinių reaktorių palaidojimui Šiaurės jūros arba Tolimųjų Rytų bazėse.

• Izraelio šarvuočiai ir aviacija puolė Libano kalnų takus, kuriuose veikė pietiniame Libane išsikūrę arabų partizanai. Libano žiniomis, žuvo keturi partizanai ir devyni civiliai.

• Ekonominė, finansinė krizė privertė pasitraukti Tailandą premjerą.

LIETUVOS GYVENIMO ATSPINDŽIAI

Lietuvos Prezidento rinkimų tema

LIETUVA, ŽENGIANTI Į XX1-ĄJĮ AMŽIŲ

(Atkelta iš 1 psl.)

Valdas Adamkus: rinkimų programa

I. Lietuvos prezidento institucija

1. Lietuvos Prezidentas yra politinė institucija, turinti didžiausią piliečių pasitikėjimą. Prezidentas, gindamas ir saugodamas konstitucinę santvarką ir šalies nepriklausomybę, rūpinasi visomis valstybės ir visuomenės gyvenimo problemomis, atstovauja skirtingų pažiūrų, įvairių tautybių Lietuvos piliečiams.

2. Pagrindine savo, kaip Prezidento, pareigą laikyčiau pastangas visas ekonomines ir intelektualines Lietuvos pajėgas nukreipti į vieną tikslą – kelti žmonių gyvenimo lygį.

3. Naudodamasis įstatymų leidybos inicijavimo teise, siūlysiu įstatymus, įtvirtinančius teisingumą, ginančius žmogaus gyvybę ir sveikatą, saugančius jo turtą, sudarančius sąlygas reikštingai privačiai iniciatyvai, padedančius socialiai remtiniams žmonėms, stiprinančius dialogą pagrįstos ir atviros visuomenės pagrindus. Visa tai didins žmonių pasitikėjimą savo valstybe.

4. Skirdamas Ministrą Pirmininką ir Vyriausybės narius, konsultuosiuosi su Lietuvos politinėmis partijomis. Dėsiu pastangas mažinti valstybės valdymo biurokrazizmą, sieksiu, kad visų lygių valdžia pirmiausia tarnautų žmogui. Rengdamas įstatymus ir priimdamas sprendimus, remsiuosi atitinkamos srities specialistų ir ekspertų nuomone, pirmenybę teikdamas kompetencijai.

5. Labai atsakingai skirsiu teisėjus ir teismų pirmininkus, daug dėmesio telksiu jų atrankos sistemai tobulinti. Sieksiu, kad visuomenėje įsivyrautų supratimas, jog teisėjai ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi ir vadovaujasi tik įstatymu.

II. Vidaus politika

1. Daugiausia mano pastangų šalies ir žmonių gerovei kelti bus skirta santarvės paieškoms. Kasdienine būtinybe laikau konsultacijas su politinėmis partijomis, visuomeninėmis organizacijomis ir judėjimais, įvairiais žmonių interesų atstovais. Suvokdamas socialinių visuomenės grupių įvairovę ir siekdamas jų dermės, vadovausiuosi nuostata, kad pagrindinė valstybės ir jos institucijų pareiga yra sudaryti ekonominio gyvenimo plėtros sąlygas, užtikrinti žmonių ir jų turto saugumą. Likimo valiai negali būti palikti tie, kurie dėl įvairių priežasčių nebegerai patys savimi pasirūpinti.

2. Prezidento galios gali ir turi būti išplėtos esamos Konstitucijos kontekste. Pagrindinio Prezidento patarėjo statusas turėtų būti suteiktas Prezidento skiriamai Nacionalinei tarybai. Prie Prezidento, kaip depolitizuotos institucijos, turėtų būti įsteigti politinei Seimo ir Vyriausybės kontrolei nepavaldūs padaliniai, sprendžiantys valstybinio masto nusikalstamumo tyrimo klausimus.

3. Sieksiu, kad dėl veiklos ir funkcijų dermės bei valdymo išlaidų sumažėjimo Vyriausybės programoje būtų nustatytas optimalus ministerijų skaičius.

4. Bendrą darbą su vykdomąja valdžia ir jos kontrole laikau pirmąja Prezidento pareiga. Prezidentas privalo nuolat jausti valstybės pulsą, dalyvauti jos institucijų gyvenime. Žmonių gerovė, jų sveikata ir saugumas yra pagrindinis šios veiklos stimulus. Valstybės institucijos turi tarnauti piliečiams. Savo asmeniniu pavyzdžiu, reiklumu ir imdamasis įstatymų tobulinimo iniciatyvos, sieksiu

suartinti valstybę ir jos piliečius.

5. Visuomenei turi būti prieinama informacija apie valstybės institucijas ir jų veiklą. Atvirumas ir abipusis ryšys yra būdas pažinti pačią visuomenę, atskleisti tikruosius jos poreikius.

6. Valstybės pareigūnai, mano teikimu skiriami į pačius aukščiausius ir atsakingiausius postus, turėtų būti aukštos kvalifikacijos, dideliu autoritetu visuomenėje pasižymintys specialistai, turintys demokratijos principais pagrįstą politinių partijų pritarimą.

7. Valstybės valdžios decentralizavimas, didinant bendruomenės savivaldą, yra geriausias būdas plėsti kiekvieno piliečio galias. Skatinant šiuos procesus, teiksiančius kuo daugiau savarankiškumo ir savivaldos regionams bei vietos bendruomenėms, pačių įvairiausių lygių ir kryptų visuomenės interesų atstovams. Sieksiu įstatymiškai įtvirtinti, kad merai ir seniūnai būtų renkami pačių žmonių.

8. Esu įsitikinęs, kad bet kokia paprasto žmonių bendravimo, ūkio ar tarptautinių santykių pažanga galima, tik nustačius ir įtvirtinus moralės standartą, pagal kurį už savo žodžius ir poelgius žmogus būtų atsakingas ir sau pačiam, ir kitiems.

9. Sieksiu, kad įvairių tautybių žmonėms, gyvenantiems Lietuvoje, būtų sudaromos ir palaikomos tokios sąlygos, kokių norėčiau lietuviams kitose pasaulio šalyse.

III Užsienio politika

1. Lietuvos valstybės nepriklausomybės išsaugojimas ir stiprinimas, jos sienų neliečiamumas, piliečių ir kitų joje gyvenančių žmonių saugumas yra pagrindinė mano už-

sienio politikos nuostata. Politinių partijų sutarimo užsienio politikos klausimais siekimas yra vienas esminių Prezidento veiklos bruožų.

2. Užsienio politikos strategija turi būti nuolat orientuojama ir plėtojama krašto saugumui užtikrinti, Lietuvos gaminių rinkoms užsienyje plėsti, užsienio investicijoms į Lietuvą pritraukti, solidžios tarptautinės bendrijos narės ir partnerės įvaizdžiui kurti.

3. Lietuva turi vykdyti atvirą ir labai aktyvią užsienio politiką. Siekdama įgyvendinti savo tikslus ir apginti savo interesus, plėtoti draugiškus ryšius su visomis užsienio šalimis, remti tarptautines iniciatyvas, užtikrinančias pasaulyje taiką, demokratiją ir žmogaus teises.

4. Neatskiriama ir vyraujančia Lietuvos politinės veiklos dalimi laikau Lietuvos siekį tapti NATO ir Europos Sąjungos nare. Skatinsiu integraciją į ekonomines ir politines pasaulio struktūras, galinčias turėti lemiamą įtaką mūsų šalies saugumui ir ekonominei gerovei. asmeniškai rūpinsiuosi, kad Lietuvos žmonės kuo geriau suprastų integracijos svarbą, gautų pakankamai kvalifikuotą informaciją.

5. Palaikydami vis populiaresnę Europoje regionizmo idėją, remsiu kuo aktyvesnį bendradarbiavimą su Šiaurės šalimis, Baltijos valstybėmis, Vidurio Europa. Daug dėmesio skirsiu santykiams ir su kitomis kaimyninėmis šalimis. Valstybės rūpestis yra stiprinti lietuvių kaimyniniuose kraštuose.

IV. Ekonomika

1. Palaikysiu, skatinsiu ir kontroliuosiu Vyriausybės pastangas plėtojant liberalią krašto ekonomiką ir diegiant bei tobulinant teisinius ir ūkinius laisvosios rinkos funkcionavimo mechanizmus. Laisvosios rinkos ekonomika leidžia veiksmingiausiai paskirstyti turtą ir išteklius, skatina novatoriškumą ir lankstumą. Privati nuosavybė ir asmens iniciatyva yra pagrindas siekti ekonominio gyvenimo efektyvumo. Valdžios institucijų poveikis ekonomiškai turi būti minimalus, pasireiškiantis tik per įstatymus, kuriais siekiama ekonomikos skatinimo ir reguliavimo, o ne ribojimo.

2. Pritariu tolesnei ir kuo

"Pakelių smūkeliai"

N. Jūrėnienės popieriaus karpinys

aktyvesnei privatizavimo plėtrai, nustatant ribojimus tik tiems objektams, kurie svarbūs šalies saugumui ar tautiniam identitetui išlaikyti.

3. Parama žemės ūkiui turi būti teikiama palaikant ūkininkaujančiųjų pajamas, diegiant pakeičiamojo idarbinimo sistemas, pertvarkant žemės ūkio struktūrą, skatinant kooperaciją, platesnį amatų, ekologinės žemdirbystės diegimą, plėtojant kaimo turizmą ir kitą veiklą. Kaimo problematika yra kompleksinė, apimanti socialinę, ūkio, aplinkosaugos ir kultūros sritis.

4. Inicijuosiu ir palaikysiu aplinkosaugos, energijos taupymo programas, sudarančias kokybiško gyvenimo prielaidas. Valstybė privalo, kiek galėdama garantuoti savo gyventojams gryną orą, švarų vandenį ir tvarkingą aplinką.

5. Skatinsiu Vyriausybę ir Lietuvos banką veikti taip, kad nuolat didėtų žmonių pasitikėjimas litu ir valstybės finansų sistema. Sieksiu, kad iki 1999 metų Lietuva atitiktų Europos monetarinės sąjungos kriterijus. Užsienio finansų institucijų atėjimas padidintų Lietuvos saugumo garantijas ir palengvintų verslo plėtojimosi sąlygas.

6. Skatinsiu, kad mokesčių sistemos formavimo ir keitimo politika įgautų nuoseklaus mokesčių mažėjimo ir jų sisteminimo tendenciją. Kartu pritariu mokesčių rinkimo griežtinimui, išlaidų mažinimui ir tikslingam jų

(Nukelta į 5 psl.)

Kur tu vedi, Lietuvos keleli?

G. Milčiūtės nuotr.

Lietuvos Prezidento rinkimų tema

(Atkelta iš 4 psl.)

naudojimui. Mokesčių lėšos turi būti skiriamos tik bendriesiems visuomenės poreikiams ir negali būti naudojamos tiesioginei įtakai ekonomikai daryti.

7. Tik piliečių iniciatyva garantuoja ekonomikos kilmą. Prisidėsiu prie verslo plėtrai reikalingų įstatymų tobulinimo, sieksiu lygių galimybių visiems ūkio subjektams, ypač skatindamas smulkiojo ir vidutiniojo verslo dalies bendrajame vidaus produkto didinimą.

V. Krašto saugumas, teisėsauga, teisėtvara

1. Prezidentas vadovauja Valstybės gynimo tarybai ir yra vyriausiasis valstybės ginkluotųjų pajėgų vadas. Valstybės saugumo klausimais yra svarbiausi šalies vidaus ir užsienio politikos prioritetai ir jiems stiprinti turi būti telkiamos visos valstybės pajėgos, siekiant įsijungti į Europos Sąjungą ir NATO, taip pat pažaboti nusikalstamumą, valdininkijos korupciją, kontrabandą.

2. Tėvynės gynyba – kilni kiekvieno Lietuvos piliečio pareiga. Šalies karinės pajėgos turėtų būti nuosekliai orientuojamos į profesionalios armijos kūrimą, tolydžio keliant finansavimo ir aprūpinimo lygį, rengiant atsargos prievolinkų grandį. Valstybės ir Prezidento pareiga – vykdyti tokią vidaus ir užsienio politiką, kuri nuolat mažintų grėsmę kraštui ir jo žmonėms.

3. Turėdamas įstatymų leidybos iniciatyvos teisę, teiksiu Seimui projektus teisės aktų, kurie atnaujintų baudžiamąją teisę, kad būtų užtikrintas demokratiškas ir trumpesnis nusikaltimų tyrimas ir teismo procesas. Nagrinėjant ypač pavojingų visuomenei nusikaltimų bylas, siūlysiu įdiegti prisiekusių teisimo instituciją. Sieksiu, kad būtų humanizuotas bausmės atlikimas.

4. Nuolatinį dėmesį skirsiu nusikalstamumo prevencijai. Skatinsiu teisės aktų, padėsiančių visuomenei aktyviai bendradarbiauti su policija, palaikant viešąją tvarką, kūrimą.

5. Lietuvos teismai turi vadovautis tik įstatymu. Prezidento rūpestis yra siekti ir skatinti, kad kuriant ir primant įstatymus, būtų taikomi teisingumo ir žmogiškumo principai.

VI. Gyvenimo lygis ir socialinė plėtra

1. Socialinės apsaugos programos turi būti subalan-

suotos, kad nemažintų suinteresuotumo tų, kurie moka mokesčius. Konkurencijos įgyvendinimas, monopolijų kontrolė ir perskirstomasis apmokestinimas palaiko atvirą rinką atviroje visuomenėje, leisdami skatinti galimybes ir kartu dalytis gerove. Palankios verslo plėtros sąlygos – gyvenimo lygio kilmos prielaida.

2. Valstybė turi teikti pačias įvairiausias paskatas ir garantijas, kuriant darbo vietas, mažinant nedarbą ir socialinių išlaidų našą. Užsidirbančio žmogaus orumas kelia ir valstybės gerovę.

3. Valstybės privalo perimti didelę dalį naštos tų, kurie nepajėgia pasirūpinti saviimi. Visada stengsiuosi kreipti Vyriausybės dėmesį į socialinių programų svarbą, rūpinimąsi pagyvenusia karta, žmonėmis, negalinčiais įsidarbinti. Nuolat didinti bazinę algą, bazinę pensiją atsižvelgiant į kylančias kainas turi būti pastovus Vyriausybės ir Prezidento rūpestis.

4. Sieksiu, kad valstybės ir savivaldybių mastu būtų priimtos ir įgyvendinamos jaunimo įdarbinimo, kreditavimo, jaunų šeimų apsirūpinimo būstu programos.

5. Rūpinsiuosi, kad būtų priimta bendravalstybinė sveikatos programa, vienijanti valstybės ir privačių institucijų bei pačių piliečių pastangas žmonių gerovei kelti. Vienas svarbiausių naujos politikos uždavinių – formuoti ir nuosekliai įdiegti sveikos gyvensenos principus, kuriuos žmonės aktyviai remtų.

VII. Kultūra, švietimas, mokslas

1. Valstybės kultūros, švietimo ir mokslo politika turi būti nukreipta plėtoti Lietuvos visuomenės kūrybines galias. Todėl telksiu Seimo, Vyriausybės ir šalies kultūros elito pastangas, kad šių sričių valstybės politika taptų racionaliai ir aktyviai, atitiktų tautos ir valstybės egzistencijos poreikius, jos ateities lūkesčius.

2. Žvelgdamas į švietimą kaip į pagrindinį modernios lietuvių tautos kūrimosi būdą, svarbų tautos kultūros ugdymo veiksnį, skatinsiu pradėtų švietimo reformos darbų spartą. Būtina užtikrinti ne tik teikiamas šių darbų finansavimo galimybes, bet ir sudaryti kuo palankesnes sąlygas prie švietimo reformos prisidėti visuomenei, visų pirma mokslo, kultūros, verslo žmonėms.

3. Turime kurti humanizmo, asmens laisvės ir pilietinio solidarumo vertybėmis

pagrįstą, nuosekliai demokratine, kokybišką išsilavinimą garantuojančią švietimo sistemą, kuri būtų atvira visiems Lietuvos žmonėms – vaikams, jaunuoliams ir suaugusiems. Reikia ryžtingai spręsti nelankančių mokyklos vaikų problemas ir siekti visuotinio bendrojo ir kuo didesnės Lietuvos piliečių dalies aukštojo išsilavinimo.

4. Lietuva privalo atkurti mokytojo ir mokyklos prestižą. Tai yra valstybės prioritetas. Tam turėtų būti telkiama ir gerokai daugiau materialinių išteklių.

5. Išsilavinęs žmogus turi gerokai daugiau galių kurti. Švietimo ir kultūros globojimas leidžia netiesiogiai sutautyti lėšų, skiriamų represyvioms valstybės funkcijoms. Švietimo ir kultūros rėmimas yra būdas šalinti nusikalstamumo ir kitų negerovių priežastis, o ne padarinius.

6. Lietuvos mokslas turi būti pertvarkomas, remiant prioritetines sritis ar puoselėjant vertingus tyrinėjimus. Sieksiu, kad būtų remiamos Lietuvos mokslo pastangos atsigręžti į šiuolaikinius kultūrinius, socialinius ir ūkinius mūsų visuomenės poreikius.

Žiemužės pirmąją viešnagę Vilniuje šių namų gyventojai sutiko su nerimu: ar nužgrius šalčiai

Valstybės globojamas mokslas turi išsipareigoti šalies gerovei.

7. Tautinės vertybės, ateinančios su auklėjimu, švietimu, kultūra, istoriniu palikimu, turi būti visokeriopai puoselėjamos ir prireikus ginamos ar globojamos. Palaikydamos tautinę kūrybą, kartu skatinsiu darnų pasaulio kultūros, švietimo laimėjimų išiliejimą į mūsų gyvenimą, visų Lietuvos tautų kultūrų įvairovę ir dialogą.

8. Valstybės kultūros politika turėtų tapti labiau prognozuojama, labiau integruota į bendrąją šalies politiką, glaudžiau susieta su švietimo, socialine ir ūkio sritimis. Skatinsiu Vyriausybę nuo-

sekliau remti menininkų ir kultūros institucijų kūrybinius projektus. Valstybė turi siekti, kad kiekvienas žmogus galėtų naudotis švietimo ir kultūros galimybėmis. Todėl palaikau švietimo ir kultūros decentralizavimą ir skatinsiu meno bei mokslo rėmimo įstatymų priėmimą ir įgyvendinimą.

9. Didžiulę reikšmę Lietuvai ir jos ateičiai turi santykiai su išeivija, todėl sieksiu, kad kuo palankiausiai būtų spendžiami teisiniai ir ekonominiai klausimai, palengvinantys jų integraciją Tėvynėje. Laikysiuosi principo, kad kur begyventume, esame viena Tauta, dirbanti Lietuvos labui.

AMERIKOS LIETUVIAI UŽ DR. K. BOBELĮ – būsimąjį LR Prezidentą

Virš 30 metų Dr. Bobelis aktyviai kovojo dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Nuo 1979 m. iki 1992 m. kaip VYRIAUSIOJO LIETUVOS IŠLAISVINIMO KOMITETO (VLIK'o) pirmininkas vadovavo viso pasaulio lietuviams kovoje dėl Lietuvos okupacijos nepripažinimo ir nepriklausomybės atstatymo. Sovietų imperijai sugriuvus ir Lietuvai atgavus nepriklausomybę, nuo 1992 m. persikėlė gyventi į Lietuvą ir buvo išrinktas į pirmąjį demokratinį LR Seimą. Dirbo Seime Užsienio Reikalų komiteto pirmininku. 1996 m. didele balsų dauguma perrinktas į LR Seimą antrajai kadencijai.

Mes esame įsitikinę, kad Dr. Bobelis gali daug Lietuvai padėti, tapęs LR Prezidentu. Jis yra išsipareigojęs dirbti tik lietuvių gerbūviui pagerinti. Jis sieks panaikinti tą susiskaldymą, kuris labai išryškėjo per paskutinius keletą metų, kuomet lietuviai kovoja prieš lietuvių, jei jų pažiūros nesutampa. Jo paskelbta rinkimų programa yra visiems Lietuvos piliečiams.

Jeigu Jūs pasisakote už:

- 1) nenukrypstant LR Konstitucijos pagrindinių nuostatų laikymąsi ir įtvirtinimą,
- 2) visapusišką piliečių laisvių ir teisių apsaugą bei įgyvendinimą,
- 3) žemės ūkio atstatymą ir modernizavimą,
- 4) laisvos rinkos mechanizmų įtvirtinimą Lietuvoje,
- 5) švietimo ir mokslo galimybes visiems to siekiantiems,
- 6) socialinių garantijų ir ypač sveikatos apsaugos sistemos pertvarkymą,
- 7) sėkmingą Lietuvos tolimesnį integravimąsi į Europos ekonominės ir transatlantines saugumo struktūras,

tuomet remkite Dr. K. Bobelį ir padėkite jam tuos tikslus pasiekti.

Šiandien Lietuva yra kritiškoje padėtyje. Kyla klausimas, ar Lietuva taps pilna demokratine valstybe, ar nuslys į vienos partijos vadovaujamą diktatūrinę nežinią. Pasirinkime demokratinį kelią, vadovaujant Dr. Bobeliui, ir išrinkime jį LR Prezidentu.

Amerikos Lietuvių komitetas, remiantis Dr. K. Bobelį:

E. Bartkus, T. Blinstrubas, Vincas ir Aldona Kačinskai, Vytautas ir Ona Jokūbaičiai, Algirdas ir Milda Sperauskai, Dr. D. Degėsys, A. Glavinskas, Dr. G. Grinis, B. Zabukas, L. Stankevičius, Dr. J. Maurukas, D. Jasaitis, Jurgis Jasaitis, Dr. R. Zalepūga, R. Paškauskas, Rimantas ir Giedrė Petraičiai, Willard ir Sigita Pinney, Vytautas ir Stasė Fledžinskai, A. Plepys, Frank ir Rasa Andrews, Jurgis ir Elena Bobeliai, J. Lukas

KANDIDATAS Į LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTUS – DR. KAZYS BOBELIS

Lietuvos karininko, savanorio sūnus, gimęs ir jaunystę praleidęs Kaune. Baigė Jono Jablonskio pradinę mokyklą ir "Aušros" berniukų gimnaziją. 1941 m. dalyvavo tautos sukilime prieš bolševikus.

Studijavo mediciną Kauno Vytauto Didžiojo Universitete bei išeivijoje – Graco ir Tiubingeno universitetuose. 1948 metais, apgynęs disertaciją "maximum cum laude", gavo medicinos mokslų daktaro laipsnį.

Atvykęs į JAV, jis toliau studijavo ir specializavosi Jono Hopkinso, Bostono ir Temple universitetuose ir įgijo chirurgo specialybę. 1953 m. pradėjo privačią chirurginę praktiką Čikagoje ir Elgine. Nuo 1978 iki 1991 m., versdamasis privačia medicinine praktika, gyveno Floridoje. Dr. K. Bobelis – įvairių JAV ir pasaulio tarptautinių medicinos organizacijų narys. Katalikų mokslų akademijos narys nuo 1949 metų.

K. Bobelis aktyviai dalyvavo lietuviškoje veikloje. Atkūrė Lietuvos ateitininkus Čikagoje ir jiems vadovavo. Atstovavo Lietuvai pasauliniame Krikščionių demokratų internacionale. 1962-1976 m. – Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo Komiteto (VLIK'o) pirmininkas iki pat jo simbolinio baigiamojo seimo Vilniuje. Plačiai atstovavo Lietuvai, gindamas jos interesus įvairiose tarptautinėse politinėse ir visuomeninėse konferencijose. Jo vadovaujamo VLIK'o pastangų dėka Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės byla niekada nebuvo pamiršta pasaulyje. Aktyviai

dalyvavo pasaulinėse Antikomunistinės lygos konferencijose Liuksemburge, Taivanyje, San Diege. 1984 m. popiežiaus Jono Pauliaus II apdovanotas Šv. Grigaliaus Didžiojo ordinu "Už religijos ir tautos laisvės kovą Lietuvoje". 1986 m. apdovanotas JAV Kongreso Ellis Island medaliu, kaip daugiausiai nusipelnęs Amerikos lietuvis.

1993 m., minint VLIK'o 50 metų veiklos jubiliejų, Lietuvos Prezidento apdovanotas Vyčio Kryžiaus II laipsnio ordinu su žvaigžde už nuopelnus kovoje dėl Lietuvos laisvės.

Nuo 1992 metų nuolat gyvena Lietuvoje. Tais pačiais 1992 m. buvo išrinktas Lietuvos Respublikos Seimo nariu Marijampolės rinkiminėje apygardoje Nr. 29. Seime vadovavo Užsienio reikalų komitetui. 1996 m. toje pačioje apygardoje perrinktas Seimo nariu antrajai kadencijai. Jis sėkmingai gina Lietuvos reikalus tarptautinėse konferencijose, būdamas įvairių valstybinių ir visuomeninių Lietuvos delegacijų vadovas arba narys.

1995 m. Otavoje išrinktas Europos Saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos Parlamentinės Asamblėjos viceprezidentu, o 1996 m. Stokholme perrinktas naujai trijų metų kadencijai.

Būdamas Seimo nariu, dažnai atlieka sudėtingas ir sunkias operacijas Vilniaus Antakalnio klinikose.

Kazys Bobelis turi aiškų patriotinį nusistatymą, yra tolerantiškas ir demokratiškas, bendrauja su visų politinių partijų bei organizacijų atstovais ir deda daug pastangų,

kad Lietuvos visuomenėje esantis susiskaldymas būtų įveiktas. Dažnai nebijo pasisakyti aštriais klausimais, kurie ne visiems yra malonūs.

Nors JAV jis galėjo turėti labai geras socialines ir ekonomines gyvenimo sąlygas, neužmiršo tėvų įkvėptos Tėvynės meilės, todėl ir sugrįžo su žmona Dalia – Vasario 16-osios Akto signataro anūke – į Lietuvą. Čia su visais lietuviais rūpinasi geresne Lietuvos ir lietuvių ateitimi.

Visą gyvenimą priklausė Krikščionių demokratų judėjimui ir šiandien yra Lietuvos Krikščionių demokratų sąjungos Valdybos pirmininkas.

Red. pastaba: Įrėmintas skelbimas ir prie jo atsiųstas straipsnis spausdinamas "Dirvoje" kaip apmokama rinkiminė reklama.

K. BOBELIO PROGRAMOS ŠŪKIS: "DEMOKRATIJA - TEISĖ BŪTI ŽMOGUMI".

Siekiantis Lietuvos Prezidento posto Kazys Bobelis mano, kad Seimo narys negali užimti jokių kitų pareigų. Jeigu jis būtų išrinktas šalies Prezidentu, nė vienas ministras, esantis Seimo nariu, nebūtų patvirtintas ministro pareigoms. Tai yra, K. Bobelio nuomone, netoleruotina kolizija tarp įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių. Todėl jis pareikalautų, kad parlamentarai, norintys būti ministrais, atsisakytų Seimo nario mandatų.

Tai kandidatas į Lietuvos Prezidento postą Seimo narys K. Bobelis pažymėjo spaudos konferencijoje, pristatydamas

savo rinkimų programą. Jos pagrindinis šūkis - "Demokratija - teisė būti žmogumi".

Šiuo metu, pasak K. Bobelio, 14 parlamentarų užima ministro postus. "Jie patys rengia įstatymus, patys už juos balsuoja ir priima sprendimus. Niekur demokratinėse Vakarų valstybėse taip nėra. Tai neatitinka pagrindinių de-

mokratijos principų", sakė K. Bobelis.

K. Bobelis yra už Lietuvos integraciją į Vakarų demokratines struktūras. Tačiau siekiant narystės NATO ir ES reikėtų nepažeisti, pasak jo, Lietuvos ekonominių, socialinių, teisinių, politinių, žemės ūkio ir pramonės interesų. (ELTA)

Skaitytojų laišakai V. BRAŽENĄ "UŽKABINANT"

Vilius Bražėnas laiške "Chicago Tribune užkabinant" ("Draugas", 1997.08.22), pateikė savo laiško, skirtą "Chicago Tribune" laikraščiu vertimą iš anglų kalbos. Jame jis atsiliepė į straipsnį "Lithuania may find president in Hinsdale" ("Chicago Tribune", 1997.06.07). Savo laiške p. V. Bražėnas skundžiasi amerikiečiams, kad Valdas Adamkus buvo EPA nomenklatūros biurokratas, kad jo keliai su Adamkum niekada nesusikryžiuojo, kad niekad neteko su Adamkum susidurti pagrindinėse lietuvių išeivių organizacijose – VLIK'e ir kt.

Norint patekti į laiškų skyrių, reikia atsiliepti amerikiečių galvosenai prieinama forma. Mūsų lietuviški rūpesčiai jiems nerūpi, jie jų nesu-

pranta ir tikrai nesidomi mūsų tarpusavio intrigomis.

Niekuomet nesitikėjau, kad prieš keliolika metų nugirstos užuominos Valdo Adamkaus sąskaiton bus ne tik linksniuojamos lietuviškoje spaudoje, bet net bus bandoma jas perduoti ir į amerikietišką spaudą. Tai, mano nuomone, yra teršimas savojo lizdo, kuris labiau smerktinas ir vertas kritikos, negu minėtas straipsnis "Chicago Tribune", kuriame galima nesutikti su dviem eilutėmis iš virš dviejų šimtų.

Judviejų "keliai niekada nesusikryžiuojo", nes kandidatas į Lietuvos prezidentus Valdas Adamkus niekuomet neatsukęs Lietuvai nugaros. Jis visuomet buvo su Tauta.

Leonidas Ragas
Itasca, IL

Korp! Neo-Lithuania filisteriui, buvusiam vyr. valdybos sekretoriui

A. † A. Inž. STASIUI VIRPŠAI

mirus, jo dukrai LIUCIJAI HOFFMANIENEI, žentui VILIUI, DR. BIRUTEI KASAKAITIENEI, broliui JUOZUI, seserims STASEI ir JADZEI su šeimomis Lietuvoje reiškiamo gilią ir nuoširdžią užuojautą

Korp! Neo-Lithuania
vyr. valdyba

Gerbiama Irena Kriaučeliūniene,

Nuoširdžiai užjaučiame Jus, Jūsų šeimą, visus gimines ir artimuosius, netekus mums visiems brangaus, mylimo ir gerbiamo Jūsų vyro **A†A LEONO KRIAUČELIŪNO**. Nelemtos ligos palaužtas išėjo Anapilin iškilus žmogus – Amerikos lietuvių bendruomenės ažuolas, kurio darbus Amerikos lietuvių tautinėje sąjungoje ir Lietuvoje, įkuriant Veterinarijos kliniką, dalyvaujant kitoje Lietuvos stiprinimo veikloje žino ir vertina visi Lietuvos patriotai.

Tai, kad šiandien Lietuvoje veikia lietuvių tautininkų sąjunga, Jaunųjų tautininkų santalka, tautinio jaunimo organizacija "Jaunoji karta" yra didžiulis Dr. Leono nuopelnas. Mus visus nuoširdžiai glaudė ir skatino Leono ranka, šildė jautri jo siela, geranoriškumas ir begalinė meilė Lietuvai. Dr. Leonas Kriaučeliūnas visam laikui liks mūsų mintyse ir širdyse. Jo puoselėtą lietuvių tautiškumą stiprinimo darbą mes pažadame visomis mūsų išgalėmis tęsti Lietuvos ir lietuvių tautos labui.

Su giliu liūdesiu ir pagarba
*Lietuvių tautinio jaunimo organizacijos "Jaunoji karta" narių
ir Jaunųjų tautininkų santalkos narių vardu*

Pirmininkas Gintaras Binkauskas

Vilnius

Korp! Neo-Lithuania filisteriui, buvusiam vyr. valdybos pirmininkui, vet dr.

A. † A. LEONUI KRIAUČELIŪNUI

mirus, žmonai IRENAI, dukrai VIDAI JONUŠIENEI, žentui ALGIUI, dukrai JOLITAI ARZBAECHER, žentui WILLIAM J., vaikaičiams KRISTINAI ir JUSTINUI JONUŠAMS bei visiems artimiesiems čia ir Lietuvoje reiškiamo gilią ir nuoširdžią užuojautą

Korp! Neo-Lithuania
vyr. valdyba

A + A Dr. Leono Kriaučeliūno atminimui KUOMET PLAČIAŠAKĮ AŽUOLĄ AUDRA IŠVERČIA

Jeigu audra ištikus verstų
stulpą vieną
Iš tų, kurie prilaiko
jūsų namo sieną,
Namas negrius – iš baimės
jūs neišlakstykite,
Tik vieton ano stulpo
tąją pačią dieną
Tuo kitą statykite!

(Vincas Kudirka)

Žinia, kad stulpas – tai ne plačiašakis ažuolas. Bet kuomet audra išverčia ažuolą, kurio šakų paunksnėje daugelis rado prieglobstį, tai tą netektį daugelis ilgą laiką jaus. Leono mirtis yra ne tik šeimos, bet ir lietuviškosios visuomenės netektis. Tą netektį jaus ne tik jo artimieji. Plati visuomenė ilgai jo pasigės. Greitai tai pajus Amerikos Lietuvių Tautinė sąjunga, korporacija "Neo Lithuania", "Vilties" draugija ir "Dirva", daugelis kitų draugijų ir organizacijų.

Jis buvo per plati asmenybė, kad išsietktų vienos organizacijos ar korporacijos rėmuose. Todėl mes jį matėme įvairiuose veiklos baruose. 1963 m. įkūrė Montessori vaikų namus, kurie vėliau buvo pavadinti "Kriaučeliūnų vardo vaikų nameliai". Kartu su žmona Irena buvo išrinkti Montessori draugijos ir "Dainavos" ansamblio garbės nariais. 1966 m. vadovavo JAV LB-nės Kultūros fondo vajui. 1968 m. Amerikos ir Kanados Lietuvių 3-čiosios Tautinių šokių šventės, 1972 m. Laisvojo Pasaulio Tautinių šokių švenčių rengimo komitetų pirmininkas. Nuo 1961 metų – keturių JAV LB Tarybų narys. Vadovavo ALTo rengtai Genocido parodai.

Jo veikla buvo tokia plati ir šakota, kad visų pareigų, ar komitetų, kuriems jis vadovavo, būtų neįmanoma šiame rašinyje išvardinti. O vieną vis tiek dar reiktų paminėti. Tai Eugenijaus Kriaučeliūno jaunimo premija, kuri buvo įsteigta 1977 m. mirusio sūnaus atminimui. Tą premiją verta paminėti dar ir dėl to, kad visi, kurie buvo apdovanojami tūkstantinėmis, buvo tie, kurie pasižymėjo lietuviškojo jaunimo veikloje ir po apdovanojimo iš jos nepabėgo. Reiktų pasakyti, kad premijų skyrimo komisijos taip pat būtų vertos premijos, kadangi kasmet buvo parinkti tie, kurie vėliau aktyviai dalyvavo mūsų veikloje. Per daugelį metų apdovanojami: Viktoras Nakas, Washington, DC; Gabija Juozapavičiūtė-Petrauskienė, Toronto; Joana-Kuraitė-Lasienė, Hamilton; Jūratė ir Rimantas Stirbiai, Philadel-

"Dirvos" 80-mečio šventėje. Iš kairės: A. Maurutienė, kun. G. Kijauskas, dr. V. Maurutis, Dr. L. Kriaučeliūnas, J. Citulis V. Bacevičiaus nuotr.

Dr. Leonas Kriaučeliūnas (viduryje) – "Dirvos", "Vilties" gegužinėje V. Bacevičiaus nuotr.

phia; Vidas Puodžiūnas, Anglija; Gintė Damušytė, New Yorkas; Violeta Abariūtė, Detroitas; Linas Kojelis, Washington, DC; Algis Kuliukas, Anglija; Paulius Klimas, Rochester.

Kaip matome, nebuvo jokio paprasto patriotizmo, bet buvo parenkami geriausi kandidatai. Laiku paskirtos premijos gal ne vieną išlaikė prie lietuviško kamieno. Tos jaunimo premijos buvo didelis Kriaučeliūnų šeimos įnašas lietuvių išlaikymui išsivijoje.

Lietuvai atsikūrus, jis norėjo ir jai padėti. Jo Alma

mater buvo Lietuvos veterinarijos akademija. Kad Lietuvos veterinarija greičiau prie Vakarų priartėtų, jis savo ir šeimos vardu prie akademijos įrengė modernišką mažųjų gyvuliukų kliniką. Už nuopelnus Akademijai Dr. Leonui Kriaučeliūnui suteiktas Lietuvos veterinarijos akademijos Garbės daktaro (Doctor Honoris Causa) vardas.

Tave, Leonai, pašaukė Kūrėjas! Tu su kaupu atlikai darbus šioje žemėje! O mes pasilikusieji, Tave neužmiršime ir eisime Tavo pramintaisiais keliais!

Juozas Žygas

A. + A.

VITALIUI ŽUKAUSKUI

mirus, nuoširdžią užuojautą reiškiamo jo žmonai Dr. MARIJAI – ilgametei LMKF narei ir New York'o klubo pirmininkei, sūnui ANTANUI ir visiems giminėms bei artimiesiems, o taip pat ir visai lietuvių visuomenei, netekusiai žymaus aktoriaus, humoristo ir režisieriaus

Lietuvių Moterų federacija

KGB LIETUVOJE

Arvydas Anušauskas

(Tęsinys. Pradžia – 42 nr.)

Su J. Mikuckiu ryšys buvo atkurtas 1953 metais, kai nutrūko KGB ryšiai su 1950-1953 m. Čikagoje prieš lietuvių organizacijas veikusių agentu "Slava". Šešerius metus KGB Niujorko rezidentūra palaikė ryšius su J. Mikuckiu. Kurį laiką jis buvo vienintelis KGB agentas tarp JAV gyvenusių lietuvių. Tik nusenęs (78 metų) ir nebenaudingas J. Mikuckis gavo leidimą sugrįžti į Lietuvą.

1960-1965 metais rimtės agentūros lietuvių emigrantų sluoksniuose KGB nebeturėjo. 1965 m. Vienoje, panaudojus seną metodą – spekuliuojant motinos laiškais, buvo užverbuotas J. Alseika – agentas "Orestas", kurį laiką dirbęs VLIK-o informacinio biuletenio ELTA redaktoriumi. Už bendradarbiavimą žadėta po kelerių metų leisti sugrįžti į Lietuvą. 1966 m., J. Alseikai atvykus į Berlyną, net organizuota slapta kelionė į Lietuvą pasiūlyti su motina. Už tai jis turėjo įvykdyti KGB užduotį – 1967 m. išvažiuoti į JAV ir įsidarbinti Čikagoje leidžiamo laikraščio "Draugas" redakcijoje. Ir tik 1972 m., siekiant propagandinio efekto, J. Alseikai leista sugrįžti į Lietuvą.

Senos "legendos"

1953-1971 m. KGB Lietuvos filialo iškyrius, vadovaujamas plk. Aleksejaus Zeniakino, įvykdė dešimtis agentų išsiuntimo ir agentūrinio išsiskverbimo operacijų dar pagal trečiąjį dešimtmetį išbandytas schemas. Per Lenkijos teritoriją, padedant Lenkijos saugumo ministerijai ir ten veikusiai MGB operatyvinei grupei, agentai daugiausia buvo siunčiami į Vakarų Vokietiją. Čia susidūrė su amerikiečių ar anglų kontržvalgyba jie dažnai buvo demaskuojami, nes visų "legenda" būdavo tokia pat – "bėgantis nuo represijų antisovietinio pagrindžio dalyvis". 1953 m. į Vakarų Berlyną išsiųstą agentą "Kostą" iššifravo amerikiečiai, nors Lietuvoje 1946-1952 metais jis sugebėjo įvykdyti daug MGB užduočių ir išduoti net 60 žmonių. Tas pats atsitiko ir į Vakarų Berlyną 1952 m. išsiųstam agentui "Petrovui", 1953 m. – agentui "Groznyj", 1952 ir 1957 m. siųstam agentui "Vesna". Net Lietuvoje išdresiruotas smogikas ir partizanų žudikas, buvęs vokiečių kareivis Rudolfas Ottingas – "Balandis" Vokietijoje taip pat buvo demaskuo-

tas. Beje, ir tokius agentus buvo galima panaudoti su KGB nesusijusiems asmenims kompromituoti ar dezinformacijai skleisti. Čia svarbiausia buvo sužinoti agento demaskavimo momentą. Ir tuomet pirmas įsakymas iš vadinamojo "Centro" būdavo dezinformacinis – pasiūlydavo susitikti su tariamu KGB agentu, kuriuo tapdavo nieko apie tai nežinantis žmogus. Pavyzdžiui, taip pasielgta, sužinojus apie minėto R. Ottingo – "Balandžio" išsišifravimą.

Matyt, geriausiai parengtas ir neatskleistas KGB informatorius buvo agentas "Granitas". Į Vakarų Vokietiją 1956 m. jis atsiųstas su dvejoja legenda. Pirmoji buvo skirta kontržvalgybai – pasisakydamas esąs "KGB užverbuotas pagrindžio dalyvis", jis galėjo laisviau jaustis. Taip ir atsitiko. Apmokytas slaptaraščio šifravimo, radiogramų priėmimo, agentas "Granitas" nuo 1958 metų išsiuntė dešimtis laiškų į sutartą adresą Vakarų Berlyne ir gavo dešimtis radiogramų su nurodymais. 1962 m. agentas per Austriją ir Čekoslovakiją sugrąžintas į Lietuvą.

Savo agentūrinio skverbimosi puolamąją taktiką KGB ypač plačiai naudojo ir Lietuvoje. Apie sovietinio saugumo agentūrines operacijas, kovojant su lietuvių rezistencija, yra jau nemažai prirašyta. Kadangi KGB čia veikė legaliai, tai priešininkų grobimą atstojo slapti suėmimai. Ginkluotų partizanų žudynės galėjo vykdyti agentų – smogikų grupės, kurias pridengdavo kariuomenės daliniai. Bet kiti metodai (kompromitavimas, provokavimas) buvo tie patys.

Totalinis sekimas

Kaip tik tada Lietuvoje susiklostė totalinio sekimo ir kontrolės sistema, kuri iš esmės be pakitimų išsilaikė kelis dešimtmečius. Susikūrusi pašto kontrolė 1946-1948 metais patikrino iki 1 mln. civilių ir kariškių laiškų. Į agentūrinį tinklą buvo įtraukti net 26 206 žmonės (1949 m.).

Tiesa, nereikia visos sovietinio saugumo statistikos priimti už "gryną pinigą", ypač kai kalbama apie agentūrą. Sovietiniai saugumiečiai, turėdami verbavimo planus, šantažų ir papirkinėjimų kiekvieną silpną žmogų versdavo pasirašyti bendradarbiavimo lapelį.

ALTS ST.PETERSBURGO SKYRIAUS VEIKLA

Visuotinis ALTS skyriaus narių susirinkimas įvyko 1997 m. spalio 30 d. Pirmininkas Juozas Šulaitis, pradėdamas susirinkimą, pasveikino susirinkusius ir paminėjo, kad per vienerius metus į Amžinojo poilsio namus iškeliavo šie garbingi tautininkai: Kazimieras Kiaunė, Antanas Kašuba, Vytautas Miklius ir Agna Jonaitienė. Minutės susikaupimu pagerbtas jų atminimas.

Toliau susirinkimui pirmininkavo Antanas Gudonis, sekretoriavo Genovaitė Modestienė. Darbotvarkė priimta be pataisų. Bronė Miklienė perskaitė praeito visuotinio susirinkimo protokolą, kurį susirinkusieji patvirtino.

Pranešimą apie skyriaus veiklą perskaitė Juozas Šulaitis. Jis paminėjo, kad valdyba surengė 5 darbo posėdžius. Didžiausias mūsų kadencijos renginys – Valentino Gustainio minėjimas sutraukė daugiausia lankytojų. Pranešėjas dėkojo Daliai ir Dr. Jonui Maurukams už \$100 ir Korp. Neo-Lithuania St. Petersburg padalinio pirmininkui An-

ALTS St. Petersburg skyriaus valdyba. Sėdi (iš kairės): Dalila Mackialienė ir Aldona Česnaitė. Stovi: Genovaitė Modestienė, Leokadija Žvynienė ir Juozas Šulaitis

tanui Diškėnui už \$50 aukas minėjimo išlaidoms sumažinti. Visai valdybai dėkojo už gražų bendradarbiavimą. Skyriaus poniams: Stefanijai Česnienei, Stelai Ciplienei, Emilijai Kiaunienei, Rožei Plepienei, Bronei Miklienei, Leokadijai Kašubienei, Onutei Šiaudikienei, Elenai Purlienei, Janinai Staškutei, Bronei Urbonienei, Onai Zabukienei ir visoms kitoms –

už vaišių paruošimą skyriaus renginiuose bei narių susirinkimuose.

Iždininkė Aldona Česnaitė perskaitė pranešimą apie kasos būklę, o Eugenijus Slavinskas pastebėjo, kad kasos knygos vedamos pavyzdinčiai. Banko balansas atitinka pateiktus pateisinamuosius dokumentais.

Nominacijų komisijos pirmininkas Juozas Žvynys

pastebėjo, kad šį kartą nebuvo sunku sukviesti kandidatų į valdybą ir revizijos komisiją, nes buvusieji sutiko dar vieneriems metams pasilikti tose pačiose pareigose. Tokiu būdu valdybon perrinkti: Juozas Šulaitis – pirmininkas, Leokadija Žvynienė ir Dalila Mackialienė – vicepirmininkės, Genovaitė Modestienė – sekretorė, Aldona Česnaitė – iždininkė. Į revizijos komisiją perrinkti – Sofija Vaškienė ir Eugenijus Slavinskas. Susirinkusieji vienbalsiai pritarė rinkimų rezultatams.

Pirmininkas Juozas Šulaitis padėjo visiems už pasitikėjimą. Kaip praeityje, taip ir toliau jis žadėjo, kiek sveikata leis, skirtas pareigas atlikti. Pirmininkas pasakė: "Dėsime pastangas išlaikyti gyvą Tautinės Sąjungos ideologiją išeivijoje ir plėtoti glaudų bendradarbiavimą su

Centro valdyba" Jis priminė, kad 25-asis ALTS seimas įvyks 1998 m. lapkričio mėnesį St. Peterburge ir kvietė visus į talką. Tik visi po truputį prisidėdami, galėsime tai įgyvendinti. Dar vienas darbas – piniginis vėjus "Dirvos" laikraščiu paremti. Numatytas ir simpoziumas tema: "Lietuvybės išlaikymas išeivijoje", bet apie tai bus pranešta vėliau.

Susirinkimui pirmininkavęs Antanas Gudonis padėjo visiems pranešėjams ir pakvietė prie vaišių. Gražiai nuskambėjo "Lietuva brangi". Susidarė išpūdis, kad skyriaus nariai, matydami valdybos pozityvias nuotakas, mielai atliks jiems skirtas pareigas. Toliau vyko pašnekesiai Nepriklausomos Lietuvos, Tautinės Sąjungos bei skyriaus veiklos temomis.

Skyriaus informacija

PIRMASIS NAUJOS AUTORĖS STRAIPSNIS "DIRVOJE" BRONIAUS KRIVICKO SONETAI

Kristina Puronaitė

Apie Bronių Krivicką – vieną ryškiausių rezistencijos poetų, pasakyta nedaug. Lietuvių literatūroje apie jį prabilta vos prieš kelis metus. Jo kūryba – gyvybe trykštanti versmė, kuri dėl mūsų abejingumo, o gal dėl skubančio laiko sunkiai skinasi kelią į žmonių širdis. V. Kubilius skiria jam šiek tiek vietos knygoje "XX a. literatūra". Rotaprintu išleisti "B. Krivicko raštai" (1993 m. 500 egz.). Amerikos lietuviui šis vienas iš didžiausių pasipriešinimo sovietinei okupacijai poetų galbūt visiškai nepažįstamas. Šių metų rudenį suėjo 45-osios B. Krivicko žuvimo Raguvos miške metinės (palaidotas Panevėžio raj. Putliškių kaimo kapinaitėse). Todėl pabandykime nors akimirkai stabtelėti prie šio tragiško laikmečio poeto – jį atrasti ir suprasti.

Antrojo pasaulinio karo

metais "iškilo pasipriešinimo literatūra kaip pagrindinė kūrybos kryptis, telkianti nesutaikymo protestą ir išsivadavimo viltį" (cituoju iš minėtos V. Kubiliaus knygos). B. Krivicko, kaip ir kiekvieno pasipriešinimo literatūros poeto paskirtis – visada išlikti ištikimam savo tautai, "būti su pavergtaisiais ir persekiojamaisiais, o ne su pavergėjais ir persekiotojais".

Pasipriešinimas okupacijai, apėmęs visus gyventojų sluoksnius, įtraukė ir rašytojus į rizikingą pagrindinio veiklą, pasireiškusią ne tik drąsiu žodžiu, bet ir veiksmu. Dar nepriklausomybės saulėlydyje B. Krivickas, jaunas kritikas, rašė: "Kadangi prieš jėgą tegalime pastatyti tik jėgą, mes jėgą ginsime savo laisvę. Savo teises ryšimės

ginti net ir tada, jeigu jėgų santykis aiškiai bylotų mūsų nenaudai". Nupiginta žmogaus gyvybė, išardyta moralė, paniekinta kančia verčia žmogų kovoti prieš despotizmą.

Kelias, kurį pasirinko B. Krivickas, buvo nuoseklus ir brandus. Jo pradžia – Biržų gimnazijoje. Su savo bendramokiais susipažino "Ateities" žurnale, kur spausdinosi H. Nagys, V. Mačernis, K. Bradūnas. Vėliau juos susitiko Kauno universitete, "Šatrijos" korporacijoje. 1940 metais – Vilniaus universitete. Tai intelektualinio elito karta, išauginta nepriklausomoje Lietuvoje. Jie studijavo ir filosofiją. A. Mackus, J. Grinius – tie žmonės, kurie padėjo atrasti egzistencializmą.

(Nukelta į 9 psl.)

Lietuvių Tautinių šokių Institutas išleido išeivijos lietuvių choreografų biografijų ir jų sukurtų šokių rinkinį "MŪSŲ ŠOKIŲ AUDINYS".

Šią knygą galima įsigyti per LTS instituto iždininkę Rėdą Pliuriene, 1927 West Blvd., Racine, WI 53403. Knygos kaina – \$10. Už persiuntimą – \$2. Čekius rašyti Lithuanian Folk Dance Institute

Artimuosius ir draugus nuoširdžiai sveikiname su

Šventomis Kalėdomis
ir visiems linkime sėkmingų ir laimingų Naujųjų Metų

Barbara ir Teodoras Blinstrubai

ELENA ir KAROLIS MILKOVAIČIAI
(Yorba Linda, California)

Kristaus gimimo šventės
bei Naujųjų metų proga

sveikina gimines, draugus bei pažįstamus ir linki džiaugsmingos, Dievo palaimintos ateities

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ 1998 METŲ!

Visiems tautiečiams ir visiems Lietuvių Tautinių kapinių sklypų savininkams linki

ČIKAGOS LIETUVIŲ TAUTINIŲ KAPINIŲ VADOVYBĖ IR DIREKTORIAI:

Pirmininkas – Julius R. Kuzas, vicepirmininkas – Grožvydas Lazauskas, sekretorius – Motiejus Batutis, iždininkas – Robert Sebastian, direktoriai: Dennis Simėnas, dr. Vytautas Jankus, Vytautas Yotka, Emma Petraitis, Hildė Kuzas, Rūta Simėnas. Administratorius – Saulius Balsys.

(Kapinės įsteigtos 1911 metais)

LIETUVIŲ TAUTINĖS KAPINĖS
8201 South Kean Avenue
Justice, Illinois 60458-1720

DR. LEONAS

Vladas Vijeikis

Uolūs "Dirvos" skaitytojai gal pastebėjo, kad savo straipsneliuose stengiuosi pasisakyti kitaip. Ne visada man tai pavyksta, o gal ir niekada. O šiuo kartu net nežinau, nuo ko pradėti. Išgirdau žinią, kad mirė Dr. Leonas Kriaučeliūnas. Ilgai kovojo Leonas su liga, bet ji nugalėjo.

Neįmanoma nusakyti, kiek prarado lietuvių visuomenė, o ypatingai, tautininkai. Tą kiti pasakys geriau. Čia tik vienas kitas žodelis. Mat su Leonu man teko bendrauti. Jis priėmė skautus savo gražioje sodyboje. Tai man labai buvo prie širdies. Bendravome, leidžiant "Naująją Viltį". Jis vežė mane į Klyvlendą (Cleveland, OH), išlydint tuometinį "Dirvos" redaktorių afa Dr. A. Bundonį į Lietuvą. Vežė į Detroitą, kur vyko Tautinės sąjungos seimas. Kelionės buvo labai įdomios, nes Leonas labai mokėjo bendrauti. Jis rasdavo kalbą su padavėja restorane, su visais motelyje. Neiškėsiu nepapasakojęs vieno nuotykio, kurį jis mėgo pasakoti.

Važiavome jo puikiu automobiliu į Klyvlendą. Su stojome prisipilti benzino. Jis sako: "Trūksta vieno cento. Gal turi?" Aš didžiavasiškai įteikiau centą ir pareiškiau: "Štai, kad nesakytum, kad aš nemokamai važinėju". Tai buvo jo mėgiama istorija.

Teko buvoti jo puikiuose rūmuose, kurie priminė pietų

plantacijų pastatus. Bet viduje viskas buvo lietuviška. Kiek čia lietuvių dailininkų meno! Čia galėjai sutikti visus mūsų išeivijos kūrėjus.

Jis pastatė daug dolerių kainavusių gyvulių ligoninę Lietuvoje. Aš jam sakau: "Kam statei gyvuliams? Reikėjo pastatyti girtuokliams, nes jų daugiau, negu gyvulių". Abu pasijuokėm, nes L. Kriaučeliūnas, kaip reiš, mėgo ir suprato jumorą.

Mano 75-ųjų metų sukaktuose, kurias surengė skautai, L. Kriaučeliūnas pasakė, kad jis bus ir 80 metų suėjime. Tuo laiku niekas nesitikėjo, kad taip sveikai atrodantis ir entuziazmo pilnas žmogus nesulauks...

Mudu su Kriaučeliūnu – vienmečiai. Jis – vyresnis dviem mėnesiais.

Vieną kartą jam sakau: "Tu, kaip suvalkietis, moki sukaupti turtą, o švaistai, kaip džukas". Jis tik nusijuokė. Ir tikrai Kriaučeliūnas savo turto negailėjo. Daugybė lietuviškų darbų pajuto jo dosnią ranką.

Buvo ilgametis Tautinės sąjungos pirmininkas ir tuo didžiavosi. Ir suprantama, nes buvo tikras lietuvis. Vienu iš daugelio jo gražių darbų buvo "Naujosios Vilties" žurnalo atgaivinimas. 1997 m. 28-ojo numerio viršelyje – L. Kriaučeliūnas. Labai nupelnė. Redakcija tai padarė jam sergant. Sveikas būdamas, būtų priešinęsis. Gerai padaryta. Argi be jo pastangų "Naujoji Viltis" būtų sulaukusi 28-ojo numerio? O kas bus dabar? To paties klausia ir gyvulių ligoninė Lietuvoje ir daug dar kitų darbų.

Daug kas prisimins jį, kaip dosnų aukotoją lietuviškiems reikalams. O mano atmintyje jis liks kaip entuziastingas, nerimstantis, visus raginantis. Suvalkietis su džiūko krauju.

JUOZAPAS TEIRAUJASI

Iš straipsnio: "Adomėnas vaizdavo tautos meną ir kultūrą."

Juozapas Dirvonėnas pasiteiravo: "Koks tas menas, jei jis nėra kultūros dalis?"

Iš skelbimo: "Priimamos **personalinės ir asmeninės** paraiškos."

Juozapas Dirvonėnas pasiteiravo: "Gal norėtumėte ir individualių paraiškų?"

Iš valdiško rašto: "Informacinis pranešimas:

Ši komisija **koordinuoja** tarptautinės prekybos teisės **harmonizacijos** bei **unifikacijos** procesus, teikia **reikalingą** teisinę **pagalbą** valsty-

bių **ruošiamiems** **įstatymams** **komercijos srityje** bei ruošia komercinės teisės specialistus".

Juozapas Dirvonėnas pasiteiravo: "Kuo skiriasi pranešimas nuo informacijos? Ar reikia teikti "nereikalingą pagalbą"? Ar kada nors valdžia išmoks kalbėti žmoniškai? Juk buvo galima pasakyti, kad ta komisija rūpinasi, kaip suderinti ir net suvienodinti prekybos įstatymus (o ne "harmonizacija" ir "unifikacija"). Komisija padeda valstybėms, ruošiančioms verslo įstatymus ir rengiančioms prekybos įstatymų specialistus. Pati JT komisija tokių specialistų neruošia.

BRONIAUS KRIVICKO SONETAI

(Atkelta iš 8 psl.)

vėliau tapusį B. Krivickui tiek gyvenimo, tiek kūrybos pamatu.

Baigęs studijas universitete, B. Krivickas maždaug ketverius su puse metų mokytojavo Biržų gimnazijoje. Prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai, 1945 m. pradžioje išėjo į mišką, kur ir gimė atokvėpio valandėlėmis sukurta pakylėta gilios minties poezija. B. Krivickas pasirinko "Vilniaus" slapyvardį. Išstisus aštuonerius metus, išorinių ir vidinių aplinkybių verčiamas, buvo akistatoje su mirtimi. Taigi jo kūryba – savitas laikmečio ir žmogaus, gyvenusio sudėtingose aplinkybėse, sąmoningai pasirinkusio tokį kelią, liudijimas.

Dalį B. Krivicko lyrikos sudaro sonetai, kuriais poetas galbūt tęsia soneto tradiciją, perduotą profesoriaus V. Mykolaičio – Putino nepriklausomos Lietuvos jaunajai kartai. B. Krivickas, panašiai kaip ir V. Mačernis, sonetuose kelia būties prasmės klausimus: kaip išlikti, kaip gyventi, kaip patirti pilnatvę. Juose vyraujančios temos: ribos tarp gyvenimo ir mirties pastebėjimas, būties išgyvenimas, meilės ir Dievo siekimas.

B. Krivicko sonetų paantraštė – "Tragiškųjų dienų ištikimajam draugui", o rinkinio pavadinimas – "Neužmirštuolei, žydinčiai naktį" leidžia spėti, jog eilėraščiai skiriami tos pačios lemties, tos pačios kovos žmogui, patyrusiam tuos pačius tragiškus išgyvenimus. Tą neužmirštuolę, žydinčią naktį, galima suvokti ir kaip mylimąją, ir kaip kūrybą, net kaip Tėvynę, nes viską reikia ginti. Taigi TĖVYNĖ LIETUVA poetui – gyvenimo esmė ir prasmė.

Kaip ir neoromantikai, B. Krivickas suasmenina Lietuvos temą:

*Tolimas mažytis žiburėli,
Dieną naktį ilgesį juntų:
Tave neša prarajom krantų
Švelnios rankos,
prie širdies pakilę. (p.226)*

Tik vieninteliame sonete jis pasako "neužmirštuolės, žydinčios naktį" vardą, kuriuo kreipiasi į ją, kaip į bendrąjį: *Daug tau kraujo,
Lietuva, tekėjo [...]
Bet iš naujo
vėl atkaklią valią
įsitempus paslapčia kaupi.
Nes dar kartą teks
kovon tau kilti
Ir upeliais kraujo apsipilti,
Kad pražūtų
vergija kraupi. (p.223)*

Žemės šventumo ir artu-

Poetas Bronius Krivickas Vilniuje 1942 m.

mo pojūtis labai svarbus B. Krivicko lyrikos žmogui, nes veda jį prie tikrojo apsisprendimo – aukotis, kovoti ir žūti:

*Mano dienos
nebūtin pasvirę
aš einu jau rudens taku.*

Pavojus gimdo drąsą, moko laimėti ir pralaimėti. Žmogus, peržengęs nevilties bedugnę, gali siekti didžiosios vilties:

*Mano sieloje nauja jėga
Pro liūdnumą
rudens prabunda. (p.207)*

Prabildamas apie neviltingą, poetas įveda raudonos spalvos motyvą kaip griaujamąsios jėgos, pralieto kraujo ir neapykantos simbolį:

*Per kraujuotus
vandenis raudonus,
Vejamas mirties,
aš plaukt turū,
Supa vėtra
ant bangų niaurių,
Mano brolių
žuvusių lavonus. (p.220)*

Mirties klausimas sonetuose – vienas iš svarbiausių, nes mirtis – visada šalia, visur slypi jos nuojauta: *Skaisčiame ir vėsiam
šaltiny
Savo veidą aš prausiau
Ir regėjau, kaip kaskart
tamsiau*

*Sudrumsčiau jo srautą
krištolinį. (p.210)*

1950-1951 m. parašytuose sonetuose mirtis suvokiama kaip vienintelis būdas iki galo atlikti šventą pareigą ir "priesti ribą pilnaties". Savo gyvybę atpirkti kitų kaltes, nes tik mirstant beįmanoma laimėti kovą, kuri be pabaišos ir, atrodo, be pergalės: *Vienas geismas tau
širdy tėra;
Priešais mirtį veržtis
ligi galo. (p. 228)*

Mirties pajautimas lei-

džia suvokti būties laikinumą. Būtis be galo graži, kai suprantai, jog ji greitai baigsis. *Nes žinai; jei kas,
įtempęs valią,
Nesvyruodams pereis
šitą kelią,
Mūšį tas
net žūdamas laimės. (p.228)*

Tik per auką ir kančią pasiekiamas nemirtingumas: *Nes mus gali
tik kančia prikelti,
Tik per kančią
tamsuma baigs balti
Ir ledynai tirpt šaltoj širdy,
Ir tik kančią karčiąją iškentę,
Švęsim saulę
atpirkimo šventę
Ir negrįš mums
praėjus skaudi. (p.210)*

B. Krivicko poezijoje jaučiama itin artima sąsaja su Dievu. Tikrojo kelio pasirinkimas – ištikimybė Aukščiausiam: *Nes aš pildau
savo Dievo valią;
Jis man davė
šviesią meilės galią,
Daug stipresnę
nei tamsi mirtis. (p.221)*

Dievas jaučiamas kiekvienoje žmogaus gyvenimo situacijoje: kančioje, aukoje, meilėje. Jis atveria galimybę augti ir bręsti sielai. Sonetų lyrinis herojus pastoviai siekia ryšio su Aukščiausiuoju.

Meilės sonetuose aiškiausiai atsiveriama Dievui ir mylimajai. Trokštama skaidrumos, šviesumos ir tyrumo, todėl vyriškas rūstumas ieško moteriško jautrumo bei trapumo. Vienintelė meilė žadina viltį gyventi ir kurti, ieškoti žmogiškosios pilnatvės: *Ir tavoj šviesoj,
skaisčioj pakrantėj,
Meilės džiaugsmo
nuolatinėj šventėj
Bus taip tyra,
gera mums. (p.210)*

"DIRVAI" AUKOJO:

A†A Elena Taraškevičiūtė-Ge-
rutienė (testamentinis palikimas
Dirvai)..... \$31,037.52
Lietuvių Tautiniai Namai, La
Grange Park IL (A†A Dr. Leono
Kriaučeliūno atminimui) \$5,000
A. ir V. Mauručiai (A†A Dr. L.
Kriaučeliūno atminimui), Kirt-
land, OH 100
R.Petrulis, Ft. Lauderdale, FL 100
A.Jankus, Rochester, NY..... 65
J.Veblaitis, Union, NJ 50
G.Balbata, St. Petersb., FL .. 50
A.Adomonis, Ostervil., MA 35
B.Maželis, Cleveland, OH ... 30
K.Karalis, Jacksonville, FL.. 25
B.Paulionis, Wlby H., OH.... 25
M.Ambrose, New Mark. MD 20
G.Matas, Independence, OH 20
A.Vagelis, Worcester MA .. 20
XX, Omaha NE 20
A.Jasas, Chicago IL..... 20
I.Ulpaitė, So.Boston MA..... 15
L.Izbickas, Cotuit MA..... 15
P.Petraitis, St.Petersbg, FL... 15
A.Valaitis, Eastlake, OH 15
S.Vaškys, St. Pete, FL..... 15
J.Liauba, Cincinnati, OH..... 15
J.Gilvydis, Franklin, MI..... 15
S.Maurukas, Algonquin, IL.. 15
T.Meckauskas, Lansing, IL.. 15
V.Laniauskas, Palos Hills, IL 15
P.Jurkus, Woodhaven, NY... 15
S.Mackevičius, Omaha, NE.. 15
V.Buinienė, Blue Bell, PA... 15
J.Černius, Los Angeles, CA 15
A.Petokas, Newport B., CA.. 15
V.Vasikauskas, Semin., FL 10
J.Slivinskas, Indialantic, FL 10
V.Stimburienė, Wlwk., OH.. 10
V.Drabišius, Clev., OH 10
G.Karsokas, Clev., OH..... 10
A.Rukšėnas, Cleveland, OH 10
I.Stankus, Cleveland, OH.... 10
S.Mačys, Cleveland, OH..... 10
J.Malskis, Cleveland, OH ... 10
E.Steponavičius, Euclid, OH 10
R.Minkūnas, Seven Hil., OH 10
V.Kaunas, Cleveland, OH.... 10
V.Staškus, Redford, MI..... 10
A.Miliūnas, Downers Gr., IL 10
V.Pikelis, Chicago, IL..... 10
S.Cibas, Milton, MA..... 10
J.Latvys, Wheaton IL..... 10
B.Palski, Sun City Center, FL 5
V.Vaškys, Crownsville, MD 5
R.Senelis, Livonia, MI 5
R.Šliažas, Edinboro PA. 5
B.Jacikevičius Wlby, OH. 5

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame

A†A Elena Gerutienė, gy-
venusi Šveicarijoje, savo tes-
tamentu "Dirvai" paskyrė
palikimą (frankais). Atskai-
čiavus mokesčius, mums per-
vesta daugiau kaip 31 tūkst.
JAV dolerių. Tebūna jos kil-
nus poelgis pavyzdžiu mums
visiems.

A†A Dr. Leono Kriauče-
liūno atminimui Amerikos
Lietuvių Tautinė sąjunga per-
davė \$5000 dolerių "Dirvai"
paremti.

Dėkojame ALTS valdy-
bai ir visiems, kurie ta proga
aukodami, parėmė spaudą.

"Dirvos" redakcija ir
"Vilties" draugija

"DIRVA"
naujiems
skaitytojams –
\$25 metams!

Mūsų mielam ir artimam bičiuliui

A. † A.

Inž. STASIUI VIRPŠAI

iškeliavusiam į Aukščiausiojo vynuogyno
sodus, likusius skausme ir liūdesyje dukrą
LIUCIJĄ ir žentą VILIŲ HOFMANUS, Dr.
BIRUTĘ KAZAKAITIENĘ ir kitus gimines bei
artimuosius nuoširdžiai užjaučiame ir kartu
liūdime

*Danguolė ir Petras Griganavičiai
Genovaitė Modestienė
Bronė Miklienė
Ona Šiaudikienė
Aldona ir Juozas Šulaičiai
Leokadija ir Juozas Žvyniai*

St. Petersburg, Florida

A. † A.

DR. TOMUI KISIELIUI

mirus, reiškiamo gilią užuojautą jo tėvams –
DR. ALFONSUI ir ENNAI KISIELIAMS, žmonai
RITAI, sūnams – GILIUI, TADUI ir ALIUKUI,
broliui VYTUI ir kitiems giminėms

Ohio lietuvių gydytojų draugija

Ilgamečiui Amerikos Lietuvių Tautinės
sąjungos pirmininkui

A. † A.

DR. LEONUI KRIAUČELIŪNUI

mirus, jo žmonai IRENAI, dukroms VIDAI ir
JOLITAI su šeimomis – mūsų nuoširdžiausia
užuojauta

*Amerikos Lietuvių Tautinės
sąjungos valdyba*

Ilgamečiui ALTS-gos Pirmininkui ir dosnumu
neprilygstančiam visų lietuvių poreikių
RĖMĖJUI Amerikoje, vien savo šeimos
lėšomis pastačiusiam ir įrengusiam mažųjų
gyvulių milijoninės vertės kliniką Kaune,
paaukotą Lietuvos Veterinarijos Akademijai,

A. † A.

DR. LEONUI KRIAUČELIŪNUI

mirus, reiškiamo gilią užuojautą našlei
IRENAI, dukroms VIDAI ir JOLITAI bei jų
šeimoms ir visiems artimiesiems.

Su jais kartu liūdėdami

*Vytautas ir Stella Abraičiai
Jonas ir Juozė Daugėlai
Pranas Damijonaitis
Vacys ir Birutė Dzenkauskai
Jurgis ir Veronika Janušaičiai
Dana Kurauskienė
Petras ir Ona Laniai
Natalija Subačienė
Marija Šarauskiene
Jonas ir Eglė Vilučiai
Kostas ir Ona Žolynai*

Daytona Beach, FL.

Tauriam lietuviui, mūsų skyriaus nariui

A. † A.

STASIUI VIRPŠAI

mirus, skausme likusiems: velionio dukrai
LIUCIJAI ir žentui VILIUI HOFMANAMS,
kitiems giminaičiams bei artimiesiems
nuoširdžiai užuojautą reiškia

*Amerikos Lietuvių Tautinės
sąjungos Čikagos skyrius*

A. † A.

DR. LEONUI KRIAUČELIŪNUI

ilgamečiui Amerikos Lietuvių Tautinės
Sąjungos Pirmininkui mirus, netektyje
likusiai šeimai: žmonai IRENAI, dukroms
VITAI su šeima, JOLITAI su vyru ir kitiems
artimie-siems giliausią užuojautą reiškia

ALTS Čikagos skyriaus nariai

Amerikos Lietuvių Tautinės sąjungos
Pirmininkui

A. † A.

DR. LEONUI KRIAUČELIŪNUI

mirus, žmoną IRENĄ, dukras VIDĄ ir
JOLITĄ su šeimomis nuoširdžiai užjaučiame
ir kartu liūdime

*Amerikos Lietuvių Tautinės sąjungos
St. Peterburgo skyriaus
valdyba ir nariai*

Amerikos Lietuvių Tautinės s-gos pirmininkui

A. † A.

DR. LEONUI KRIAUČELIŪNUI

mirus, mielą jo žmoną IRENĄ, dukras VIDĄ ir
JOLITĄ su šeimomis ir visus artimuosius
nuoširdžiai užjaučiame ir dalinamės netekties
skausmu

*Roma ir Viktoras Masčiai
Aldona ir Juozas Šulaičiai*

Amerikos Lietuvių Tautinės
sąjungos pirmininkui

A. † A.

**DR. LEONUI
KRIAUČELIŪNUI**

taip anksti iškeliavusiam amžinybėn,
reiškiamo gilią užuojautą jo žmonai
IRENAI KRIAUČELIŪNIENEI, duk-
roms VIDAI ir JOLITAI, jų šeimoms bei
kitiems giminėms

*Antanas ir Liucija
Mažeikos*

CLEVELAND, OH

RENGINIŲ KALENDORIUS

- GRUODŽIO 20 ir 21 d. – šv. Jurgio parapijos kalėdinių kepinių pardavimas
- GRUODŽIO 24 d. 9:30 v.v. – Bendros Kūčios šv. Jurgio parapijos salėje
- GRUODŽIO 31 d. – Naujųjų Metų sutikimas Lietuvių namuose. Rengia Lietuvių namai, buvę ansambliečiai ir "Gija".
- 1998 metai
- SAUSIO 17 d. – loterija,

skirta Lietuvių namų remontui. Pradžią – 6:30 vakaro. Pietūs, muzika, šokiai, nemo-kamas baras

• VASARIO 28 d., "Žaibo diena-1998" – Metinis LSK "Žaibo" renginys Lietuvių namuose

• KOVO 28 ir 29 d. – Šiaurės Amerikos lietuvių senjorų (vyresnių kaip 35 m.) krepšinio turnyras Dievo Motinos parapijos salėje ir Boromeo seminarijoje

LIETUVIŲ NAMAI, BUVĘ ANSAMBLIEČIAI IR "GIJA" RENGIA

NAUJŲJŲ METŲ SUTIKIMA

Svečiai bus vaišinami užkandžiais, karštu romu, obuolių sultimis ir kokteiliais nuo 8 val. iki 9 val. **9 val. – vakarienė**

Gros JOE WENDEL ORKESTRAS

Bilietus (stalus) galima užsisakyti Lietuvių klube. Skambinkite tel. 531-2131 arba Algiui Penkaskui 944-4556 bei Vytui Apanavičiui 481-4614

Įėjimo kaina – 40 dol. asmeniui

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available worldwide

EXPERTS ON TRAVEL TO EAST EUROPE

passports * visas * prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY
FOR OVER 35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

ATLANTA IMPORT EXPORT

JŪSŲ PASLAUGOMS CLEVELAND'E MŪSŲ ATSTOVAS:

LITMA IMPORT EXPORT
639 EAST 185 STREET
CLEVELAND OH 44119
216-481-0011

SIUNČIAME SIUNTINIUS LAIVU
LABAI SKUBIEMS SIUNTINIAMS - ORO CARGO
AUKŠTOS KOKYBĖS MAISTO SIUNTINIAI

JŪSŲ SIUNTINIUS PRISTATYSIME Į NAMUS
BET KURIOJE LIETUVOS, LATVIJOS, ESTIJOS,
BALTARUSIJOS VIETOJE, O TAIP PAT MASKVOJE,
PATERBURGE IR KALININGRADO SR.

ATLANTA IMPORT EXPORT
(312) 434-2121 arba (800) 775-7363

• DIRVA • 1997 m. gruodžio 9 d. • 11 psl.

• Balandžio 5 d. – Kaziuko mugė. Rengia Cleveland'o skautija

SKELBIMAS

LB apylinkės valdyba prašo, kad norintieji kandidatuoti į Ohio apygardos valdybą, apie tai praneštų dr. V. Stankui gruodžio 14 d. (sekmadienį) po Mišių, Dievo Motinos parapijos kavinėje arba telefonu iki tos datos. Dr. Stankaus telefonai: darbo – 381-3580, namų – 481-7597.

JAV LB
apylinkės taryba

"NERINGOS" TUNTO UŽSIEMIMAI

Liepsnoja skautų laužas

Seniai pasibaigė šių metų vasara. Seniai praėjo stovyklos "Dainavoje" ir "Rake". Įpusėjo naujieji mokslo ir skautavimo metai. "Neringos" tuntas tuos metus pradėjo postovykliniu laužu.

Spalio ketvirtoji pasitaikė labai graži, šilta diena. Ponų Degučių vaišingoje sodyboje, po medžiais, prie upelio susirinko apie 40 skaučių, jų tėvelių, broliukų, sesučių ir svečių labai jaukiam ir smagiui skautiškam laužui. Ypač apstu buvo mažyčių pipiriukų, bene pirmą kartą da-

lyvaujančių tokioje pramogėje, kur taip linksma, kur daug juokiamasi, daug dainuojama, daug žaidžiama ir vaidinama, kur saldainiai kepami prie tikros karštos žėruojančios ugnies. Tai kas, kad iš viršaus kiek apdega, bet viduje – karšta, ištirpusi saldi masė. Ak, skanu...

Laužą sumaniai pravedė sesė Simona, kviesdama visas, dėvinčias geltonas kaklaraiščius, vadovauti bent vienai dainai. Ji buvo paruošusi įdomių žaidimų, kuriuose kiekviena skautė galėjo kūry-

bingai pasirodyti. Net ir mažosios "liepsnelės" dainavo ir vaidino.

Buvo labai malonu matyti buvusią adjutantę, sesę Veroniką. Jai išvažiavus studijuoti, tunto sesės jos labai pasigenda ir džiaugiasi, kad jos brolis surado ją kolegijos knygyne ir atvežė dalyvauti lauže.

Laužas baigėsi, kai mažiesiems atėjo laikas miegoti. Jiems su tėveliais išvažiavus, likusieji dar ilgai pratęsė vakaronę prie laužo ugnelės. Buvo gera ir smagu!

Tunto korespondentė

Prie laužo Rūta Degutienė, Simona Augytė ir kiti

MATAS & ASSOCIATES

RITA MATAS • Broker • G.R.I. • Licensed Real Estate Appraiser

17938 Neff Road
Cleveland, OH. 44119
(216) 486-2530

2412 Cedarwood Road
Pepper Pike, Oh. 44124
(216) 473-2530

ADV. VYTAS MATAS teisinis patarėjas

Rita Staškutė-Žvirblienė

Born To Travel

26949 Chagrin Blvd. #103 (Ohio Savings Building)
CLEVELAND, OH 44122
Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980
Fax: (216) 831-5028

LIETUVA – 1997

Skrydžiai į Vilnių dar vis geriausiomis kainomis
Atstovaujame FINNAIR, SAS ir kitas oro linijas
Bendradarbiaujame su Lietuvos Avialinijomis

DIRVA

Paskutinė skiltis

KAI ŠILKAS PRILYGO AUKSUI

Henrikas Stasas

Šiuo pavadinimu Klyvlendo meno muziejuje (Cleveland Art Museum) nuo spalio 26 d. iki 1998 m. sausio 4 d. veikia meniškų ir istorinių šilko audinių iš Centrinės Azijos ir Kinijos paroda. Joje išstatyti 64 eksponatai, kurie buvo sukurti nuo 8 iki 15 šimtmečio. Eksponatai išdėstyti chronologine tvarka keturiose sekcijose: 1) Azija nuo 700 iki 900 metų; 2) įvairios Azijos tautos nuo 900 iki 1200 metų; 3) mongolų imperija nuo 1207 iki 1308 metų ir 4) Ming dinastija nuo 1368 iki 1424 metų.

Tai ne tik tolimos praeities meno turtai, bet ir tolimų kraštų bei tolimų tautų kūrybinių jėgų atspindžiai. Šiuose kūriniuose šilko ir aukso siūlais įtautas ne tik tų tautų imperinis prestižas, bet ir jų socialinė bei religinė struktūra. Tad čia ir matome valdovų, aukštų bei žemesnio luomo dvasiškių vilkėtų rūbus, kasdieninių puošmenų ir grynai dekoratyvinių dirbinių. Šilkas tais laikais buvo imperijos

autoriteto simbolis, lygus auksui, naudojamas kaip komercinis vienetas, galiojantis vidaus ir užsienio rinkoje. Už šilką buvo galima pirkti reikiamų kasdieninių prekių ir net juo mokėti valstybinius mokesčius. Todėl Azijos šilkas anais laikais taip plačiai paplito po pasaulį. Šilko audinių buvo rasta net senojo Egipto kapuose.

Visų 64 muziejuje eksponuotų šilko audinių aptarti būtų neįmanoma, todėl paminėsiu tik keletą būdingesnių. Jie visi skiriasi savo formatu, gamybine technika, socialine bei religine paskirtimi ir, žinoma, spalvomis. Ryškiomis spalvomis šie dirbiniai nepasižymi: vyrauja tamsiai ir šviesiai ruda spalva. Spalvų ryškumu išsiskiria tik vienas audinys su raudonom gėlėmis, įpintom tarp vandenyno uolų.

Štai keletas porų karališkų aulinių batų, kuriems būdingas savitas pasiuvimas ir įdomi ornamentika. Jie pagaminti iš šilko ir aukso siūlų gobeleno. Abiejose aulų pusėse simetriškai ornamentuoti karališkos moterų giminės simboliu, kuriame feniksas siekia pagauti liepsnojančią perlą.

Pats didžiausias parodoje eksponuotas gobelenas yra religinis aukšto rango budistų dvasiškio apsiaustas. Gobelenas išaustas apie 1400 metus ir dekoruotas budizmo religiniais motyvais. Visas gobelenas padalytas į vertikaliai ei-

nančias juostas, ant kurių labai preciziškai, aukso ir šilko siūlais išsiuvinėti svastikos ženklai ir lotoso žiedai. Juostų skaičius apsiauste tada žymėdavo dvasiškio rangą. Žemiausias prasidėjo penkiom juostom ir kildavo iki 25. Tokiu – 25 juostų gobelenu – iškilmingų apeigų metu uždengdavo ir altorių su Būdos stovykla.

Idomus, labai smulkiai išsiuvinėtas ir kitas gobelenas iš Juan dinastijos laikotarpio, sukurtas drakono laivų festivaliui. Iš Liao dinastijos laikotarpio – nedidelis rankinukas, kurį nešiodavo moterys ir vyrai. Toliau matome tuniką, rastą Irane tarp įvairių keramikos gaminių, datuojama iš 1000 ar 1100 metų. Manoma, kad šis dirbinytis atsirado Irane dėka normalios prekybos, kada į Iraną kupranugariais buvo gabenama daugybė šilko audinių. Iš ten jau arkliais šiuos turtus gabendavo į Romą. Tad tarp didesnių gobelenų čia yra daug mažesnių, kurie buvo naudojami daugiausia dekoratyviniams tikslams.

Nuo 8-to iki 15-to šimtmečio šilko prekyba tarp Azijos ir Europos buvo labai didelė. Iš Centrinės Azijos tada pavieniai pilgrimai ir ištisi kupranugarių karavanai keliaudavo per dykumas, Himalajų kalnų tarpeklius bei Tibeto aukštumas į Artimuosius Rytus ir Viduržemio jūros pakraščius. Pirkkliai vežė prabangos prekes, įvairias dovanas valdovams bei slapčius dalykus.

Tačiau ilgainiui šis kelias buvo užmirštas. Tik 19-tame šimtmečiu žinomas vokiečių

geografas ir Kinijos tyrinėtojas Ferdinand von Richthofen tą kelią atrado ir pavadino jį Seidenstrasse – šilko keliu. Šilko kelias anais laikais tęsėsi 5000 km ir šakojosi į visas puses, jungdamas Aziją su Europa. Šiais laikais ten vykdomi kasinėjimai, atkasta daug gyvenviečių, šventyklų ir tvirtovių. Šventyklos daugiausia įrengtos kalnuose iškaltose olose. Jų sienose ir lubose iki šiol išliko freskos ir skulptūros. Pradžioje šiuo keliu gyventojai toli nekeliaudavo, o šilku prekiaudavo tik su artimiausiais čia įsikūrusiais miesteliais ir kaimais. Vėliau pavieniai vienuoliai ir kupranugarių karavanai šilko kelią pratęsė net iki Viduržemio jūros. Taip šilkas pasiekė Persiją, Bizantiją ir Romą.

552 metais Bizantijos imperatorius Justinas pasiuntė porą vienuolių į Kiniją, kurie iš ten parnešė keletą šilkaverpio kiaušinėlių į Konstantinopolį. Iš čia šilko gamyba paplito Persijoje ir Viduržemio jūros tautose. Ypač romėnai labai žavėjosi šilku: Romoje tada šilkas buvo brangesnis už auksą ir perlus. Net Romos pasiturintys vyrai pradėjo nešioti šilkinis drabužius. Tai, žinoma, labai nepatiko Romos valdovams. Tacitas rašo, kad imperatorius Tiberijus išleidęs net įstatymą, draudžiantį vyrams dėvėti šilkinis drabužius: "Ne Vestis Serica Viros Soederat". Neleistina vyrams dėvėti šilkinis drabužius, nes jie esą tuo nustoja vyriškumo ir orumo. Vyrams tada buvo leista dėvėti tik "Subsericum", t.y. lino ar vilnos, o valdovams ir princesėms "Bolosericum", t.y. šimtaprocentinio šilko rūbus. Dau-

giausia šilko tada pagamindavo Sicilijos ir Sardinijos salos, nes ten geriausiai derėjo šilkmedžiai.

Tačiau šilko monopolį ilgiausiai išlaikė kiniečiai, kurie šilko gamyboje vyraavo net 2500 metų. Tuo tarpo japonai šilko gamybą išvystė 2000 metų vėliau. Iš tikrųjų šilko gamyba Kinijoje buvo pradėta šimtmečiu anksčiau dar prieš biblijoje skelbiamą tvaną. Šilko atradimas pagal legendą priskiriamas Kinijos karalienei Si-ling-chi gyvenusiai apie 2602 metus prieš Kristų.

Yra žinoma daug mitų ir padavimų, tačiau patikimiausiu laikomas šis:

Kai karalienė kartą sode gėrė arbatą, į jos puodelį nuo šilkmedžio įkrito šilkaverpio kokonas. Ištraukus kokoną, pastebėtas iš jo išeinantis ilgas blizgantis siūlas, kuriuo karalienė ir karalius buvo tiesiog sužavėti. Tai buvo pradžia reikšmingos ir turtingos šilko istorijos.

Bet ir šis padavimas gal prasilenkia su tikrove, nes tais laikais kiniečiai arbatos dar negėrė ir neaugino arbatos medžių.

KLAIIDOS ATITAISYMAS

"Dirvos" 46-o numeryje išspausdinto straipsnio "Likęs mūsų širdyse" antrasis sakinytis turi būti toks:

"Tą dieną, kai su juo atsiveikinti atėjo daugybė draugų, giminių ir artimųjų, jam būtų sukakę 78-eri metai."

A+A Leonas Kriaučeliūnas, kaip toliau nurodyta šiame straipsnyje, gimė 1919 m. lapkričio 28 d.

P.S. TIRE Inc.

Complete Front End Service

481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts, Mufflers, lube oil and Filter

• Buy any 4 tires and receive a P.S. Tire hat!

OPEN

Mon.-Fri.: 8 am to 6 pm

866 E. 200 th St.

Sat.: 8 am to 4 pm

Cleveland, Oh. 44119

Paul Stefanac

JAKUBS AND SON

Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095

Telefonas: 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama, teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje. Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

TAUPA

Lithuanian Credit Union
Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 481-6677

Paskolos namų remontui nuo 7%

Dėl smulkesnės informacijos skambinkit TAUPAI

Prieš perkant naują mašiną – pasiteiraukite TAUPOJE

Naujom mašinom – nuo 7.0% Naudotom mašinom – nuo 8.5%

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį

ir ketvirtadienį ----- 9:00v.r. - 4:00p.p.

penktadienį ----- 9:00v.r. - 6:00p.p.

šeštadienį ----- 9:00v.r. - 12:00p.p.

sekmadienį parapijoje ----- 11:00v.r. - 12:00p.p.

Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000